



## En meningsfull fritid för alla unga

Återrapportering av 2018 års statsbidrag  
till den öppna fritidsverksamheten

## En meningsfull fritid för alla unga

Återrapportering av 2018 års statsbidrag till  
den öppna fritidsverksamheten

# Förord

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) fick 2018 i uppdrag att fördela bidrag till kommuner för stöd till öppen fritidsverksamhet. I denna rapport följer myndigheten upp hur mycket medel som rekviderats och vilken effekt stödet har haft för tillgängligheten och kvaliteten i verksamheten vid fritidsgårdar och motsvarande öppen fritidsverksamhet. Myndigheten redovisar också vilken verksamhet som har genomförts, hur kommunernas öppna fritidsverksamhet har utvecklats med avseende på tillgänglighet och/eller kvalitet samt, i den mån det är möjligt, följer upp vilken effekt stödet har haft.

Under 2018 fördelade myndigheten drygt 43 miljoner kronor inom stödformen. Rapporten bygger till största del på uppgifter från de slutrapporter som kommunerna har lämnat för beviljade bidrag. Dessa ger en bild av vad bidragen till kommunerna har använts till och vilka resultat bidraget har lett till. Rapporten tar även upp vilka framgångsfaktorer och utmaningar projekten har haft samt ger en bild av hur de öppna fritidsverksamheterna i kommunerna har påverkats utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

248 av Sveriges 290 kommuner rekviderade bidraget till öppen fritidsverksamhet under 2018. Myndighetens förhoppning är att denna rapportering av bidragets användning och effekter ska bidra till ett beslutsunderlag till regeringen om eventuellt liknande satsningar i framtiden.

Rapporten har tagits fram av Rebecka Herdevall och Linda Persson på Avdelningen för statsbidrag.

Lena Nyberg, generaldirektör  
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

# Innehåll

Sammanfattning .....	5
1 Inledning .....	6
1.1 Bakgrund .....	6
1.2 Syftet med rapporten .....	7
2 Uppdragets genomförande .....	8
2.1 Uppdraget .....	8
2.1.1 Fördelningsnyckeln .....	8
2.1.2 Informationsinsatser .....	8
2.2 Fördelning av bidraget .....	9
2.3 Geografisk spridning .....	10
2.3.1 Kommunernas storlek .....	10
2.4 Målgrupper och typ av fritidsverksamhet .....	11
2.5 Deltagarnas könsfördelning .....	12
2.6 Målgruppens åldersfördelning .....	13
3 Bidragets användande .....	14
3.1 Olika typer av öppen fritidsverksamhet .....	14
3.2 Tillgänglighet och kvalitet .....	15
3.2.1 Ökad tillgänglighet .....	16
3.2.2 Ökad kvalitet .....	17
3.2.3 Jämställdhetsarbete .....	19
3.2.4 Arbete med unga hbtq-personer .....	20
3.2.5 Arbete med unga med funktionsvariation .....	21
3.3 Kommunernas ekonomiska redovisning .....	21
3.3.1 Användning och återbetalning av bidraget .....	22
3.3.2 Bidragets användning inom olika budgetposter .....	22
3.3.3 Bidragets påverkan på den kommunala budgeten .....	22
3.3.4 Kommuner som inte använde bidraget .....	24
4 Bidragets resultat och effekter .....	25
4.1 Resultat för ökad tillgänglighet .....	25
4.1.1 Ökade öppettider .....	25
4.1.2 Arbete för att nå särskilda målgrupper .....	26
4.1.3 Aktiviteter som riktar sig till särskilda målgrupper .....	26
4.2 Resultat för ökad kvalitet .....	27
4.2.1 Arbete för utökat inflytande för unga i verksamheten .....	27
4.2.2 Bredare urval och fler aktiviteter, evenemang och inköp av utrustning ..	28
4.2.3 Ökad personaltäthet och kompetensutveckling för personalen .....	28
4.3 Ökad jämställdhet .....	29
4.4 Framgångsfaktorer .....	30
4.4.1 Ökad samverkan .....	30
4.4.2 Utvecklande av metoder och aktiviteter .....	31
4.5 Utmaningar och hinder .....	31
4.5.1 Kortsiktighet och för kort tid att använda bidraget .....	31
4.5.2 Andra utmaningar .....	32
5 Reflektioner och slutsatser .....	34
5.1 Sammanfattade resultat och slutsatser .....	34
5.2 Myndigheten bedömer .....	35
5.3 Myndigheten föreslår .....	35
6 Referenser .....	36
7 Bilaga .....	37

# Sammanfattning

Enligt regeringens uppdrag att fördela medel och följa upp satsningen på stöd till fritidsgårdar och motsvarande öppen fritidsverksamhet ska MUCF lämna en redovisning där det framgår hur mycket medel som rekvirerats och vilken effekt stödet har haft för tillgängligheten och kvaliteten i verksamheten vid fritidsgårdar och motsvarande öppen fritidsverksamhet<sup>1</sup>.

2018 är första året som MUCF har tilldelats bidrag för öppen fritidsverksamhet. Denna rapport har till syfte att ge en bild av hur bidragen har fördelats, både geografiskt och innehållsmässigt samt att redogöra för bidragens användningsområden, resultat och möjliga effekter. Resultatet bygger till största del på bidragens egna slutrapporter till MUCF.

Sammanlagt var det 248 av 290 kommuner som valde att rekquirera bidraget, och av dessa har 240 använt hela eller delar av bidraget, och resterande 8 lämnat tillbaka hela bidraget.

Citat och statistik har hämtats från myndighetens elektroniska ansökningssystem. Bidragens användningsområden redovisas utifrån organisationernas egna beskrivningar av verksamheten. Uppgifter om bidragens resultat och effekter bygger på fritextsvar från organisationerna i samband med att de redovisat bidraget till myndigheten.

I den avslutande delen lyfts myndighetens bild av stödet och de slutsatser som kan dras av projektens slutrapportering. Myndigheten konstaterar att bidragsgivningen har gett positiva resultat, men att bidraget skulle ha gett större effekt om det varit mer långsiktigt. Några av de viktigaste slutsatserna som kan konstateras är att verksamheterna med hjälp av bidraget har utvecklat metoder och aktiviteter för att inkludera särskilda grupper, ökat arbetet för jämställdhet, ökat ungdomsperspektivet, införskaffat ny utrustning och rustat upp lokaler, arbetat med kompetenshöjning och utökning av personaltäteten samt inlett eller fördjupat samverkan med nya aktörer.

Rapporten visar att de resultat och effekter som kommunerna rapporterat in till myndigheten ligger i linje med bidragets syfte. Förhoppningen är att rapporten ska ge regeringen ett relevant underlag för att bedöma om en liknande bidragsform ska inrättas i framtiden.

---

<sup>1</sup> Regeringsbeslut 11:7, U2018/02972/UF (2018-06-28).

# 1 Inledning

*”Fritidsgårdar ger många unga en meningsfull fritid, men fyller en större funktion än så. Fritidsgårdar är många gånger en viktig källa till vuxenstöd och trygghet för unga som inte får det stöd de behöver hemifrån”*

(Gymnasie- och kunskapslyftsminister Anna Ekström, 2018)

Regeringen tog i vårändringsbudgeten 2018 beslut om att avsätta 50 miljoner kronor i bidrag till öppen fritidsverksamhet. Regeringsbeslutet grundar sig på kunskap om att ungdomars fritid spelar en viktig roll i ungas personliga utveckling, sociala tillit och etablering i arbets- och samhällslivet<sup>2</sup>. Det framgår även i beslutet att ungas fritid är en viktig del av ungdomspolitikens mål, det vill säga att ”alla ungdomar mellan 13 och 25 år ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen”<sup>3</sup>.

De flesta ungdomar värderar sin fritid högt och anser att fritidsaktiviteter är roliga, ger möjlighet att lära sig nya saker och ger tillfälle att få umgås med andra.<sup>4</sup> Ungdomars möjlighet att delta i fritidsaktiviteter präglas dock starkt av socioekonomisk status och bakgrund, där unga från hushåll med sämre ekonomiska förutsättningar ofta är mindre aktiva på sin fritid. Samtidigt finns det en stor efterfrågan av aktiviteter på fritidsgårdar bland dessa ungdomar<sup>5</sup>.

Med öppen fritidsverksamhet avses, utöver fritidsgårdar, ungdomens hus eller liknande verksamheter som unga kan besöka kostnadsfritt och där de till stora delar själva väljer vad de vill göra. De öppna fritidsverksamheterna kan även ske i form av uppsökande verksamhet<sup>6</sup>.

## 1.1 Bakgrund

År 2006–2008 gjorde MUCF en stor, nationell satsning på öppen fritidsverksamhet. Syftet var att stärka förebyggande och främjande insatser för unga i riskmiljöer samt att utveckla drogfria mötesplatser. Myndigheten beviljade 113 miljoner konor i bidrag till 229 projekt (pilotprojekt i kommuner, forskning, rapporter och skrifter) och genomförde utbildningar för fritidsledare, konferenser, stöd till samverkan, framtagande av kunskap om kvalitetsarbete.

Enligt regeringens uppdrag om bidrag till öppen fritidsverksamhet spelar kostnadsfria aktiviteter en viktig roll för att fler ungdomar ska få möjlighet till en meningsfull fritid. Mot bakgrund av detta fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i juni 2018 i uppdrag att fördela medel och följa upp satsningen av stöd till fritidsgårdar och motsvarande öppna fritidsverksamheter. Bidraget skulle fördelas till kommuner i syfte att öka tillgängligheten och kvaliteten i fritidsverksamheten för ungdomar 13–20 år<sup>7</sup>.

<sup>2</sup> Regeringsbeslut 11:7, U2018/02972/UF (2018-06-28).

<sup>3</sup> Regeringens proposition 2013/14:191.

<sup>4</sup> Fokus 14 – Ungas fritid och organisering, MUCF 2014.

<sup>5</sup> Kartläggning av öppen fritidsverksamhet, MUCF 2016.

<sup>6</sup> Regeringsbeslut 11:7, U2018/02972/UF (2018-06-28).

<sup>7</sup> Regeringsbeslut 11:7, U2018/02972/UF (2018-06-28).

Av beslutet framgick att stödet skulle användas för att öka kvaliteten i verksamheten, genom att exempelvis stimulera informellt lärande samt personlig och social utveckling för verksamhetens deltagare. Tillgängligheten skulle ökas genom exempelvis utökade öppettider, inkluderande arbetssätt eller spridning av tillgänglig information till olika grupper av unga.

## 1.2 Syftet med rapporten

Syftet med rapporten är att redogöra för vilka effekter stödet har haft för de kommuner som rekviderat bidraget, för att öka tillgängligheten och kvaliteten i den öppna fritidsverksamheten. Rapporten utvärderar också i vilken utsträckning stödet har bidragit till att kommunerna har arbetat med att stärka jämställdheten i fritidsverksamheten. Rapporten utgår från kommunernas egna slutrapporter och redogörelser för hur bidraget har använts och vilka målgrupper som har nåtts, samt vad de lyfter fram som framgångsfaktorer och utmaningar i arbetet. Rapporten lämnas till Regeringskansliet senast den 6 maj 2019.

För de flesta citat som används i denna rapport har kommunen bakom citatet anonymiserats. Anledningen till det är att citaten i de flesta fall används för att illustrera generella åsikter och att det därför inte har bedömts som viktigt vilken kommun som står bakom citatet. Till varje citat finns det dock en fotnot med kort information om kommunens storlek och antal fritidsverksamheter kommunen har rapporterat. Alla kommuner som rekviderade bidraget har fått sina slutrapporter godkända.

## 2 Uppdragets genomförande

### 2.1 Uppdraget

MUCF fick besked om uppdraget att administrera och fördela medel till stöd för öppen fritidsverksamhet i juni 2018. Enligt regeringsbeslutet skulle MUCF administrera 50 miljoner till satsningen, varav högst 400 000 kronor fick användas till egna kostnader. Verksamheten skulle vara inriktad på fritidsgårdar och motsvarande öppen fritidsverksamhet för unga i åldern 13–20 år. Statsbidrag fick endast lämnas till kommuner, som därefter kunde välja att fördela stödet vidare till exempelvis fritidsverksamhet som drivs av föreningsliv eller i privat regi.

Myndighetens utmaning låg i att snabbt förbereda det elektroniska ansökningssystemet för satsningen och få ut information om utlysningen så att kommunerna kunde börja rekvirera stödet. Redan från den 7 juli var myndigheten redo att ta emot kommunernas rekvisitioner av bidraget. För att underlätta för kommunerna såg MUCF till att handlägga rekvisitionerna löpande så att bidraget kunde betalas ut inom några veckor från inkommen rekvisition. Kommunerna fick även information om att de kunde börja använda bidraget redan innan de tillhandahållit medlen, för att hinna använda det innan årsskiftet. På grund av semestertider och att hanteringen av ansökningar om bidrag i många kommuner tar lång tid, var det dock många kommuner som inkom först under hösten med sin rekvisition. Sista datum för att rekvirera medlen var 30 november 2018.

#### 2.1.1 Fördelningsnyckeln

Inför uppdragets inrättande fick MUCF möjlighet att ge ansvariga handläggare vid regeringskansliet några olika förslag till hur bidraget kunde fördelas mellan kommunerna. Ett av dessa förslag valdes sedan ut och justerades och lade därefter grunden för det belopp som varje kommun kunde rekvirera. Varje kommun visste därmed på förhand hur stort bidraget skulle bli, och kunde ta ställning till om de ville rekvirera hela eller delar av bidraget.

Fördelningsnyckeln baserades på statistik över antalet unga i åldern 0–20 år i hushåll med försörjningsstöd i respektive kommun. 20 000 kronor av stödet skulle fördelas per kommun i grundbelopp och därutöver fick varje kommun rekvirera medel upp till det belopp som räknats fram med stöd av fördelningsnyckeln. Bidragets storlek varierade mellan 28 308 kronor och 3,6 miljoner kronor per kommun. Bidraget skulle rekquireras av kommunerna senast den 30 november och användas under budgetår 2018<sup>8</sup>.

#### 2.1.2 Informationsinsatser

Information om möjligheten att rekvirera medel spreds till kommunerna genom myndighetens hemsida, sociala medier, nyhetsbrev och pressmeddelande. Kommunerna fick även information om utlysningen direkt via ett flertal mailutskick. Myndighetens projektledare för regeringsuppdraget Stöd till öppen fritidsverksamhet ringde även runt till sitt kontaktnät i ett stort antal kommuner för att uppmuntra dem att rekvirera medel och utbyta tankar kring hur stödet kunde användas i fritidsverksamheten.

---

<sup>8</sup> Regeringsbeslut 11:7, U2018/02972/UF (2018-06-28).



MUCF fick många frågor om vilken typ av aktiviteter bidraget kunde användas till. För att underlätta hanteringen av bidraget för kommunerna publicerades därför ett dokument med ”Vanliga frågor och svar inom bidraget till öppen fritidsverksamhet” på webbsidan med exempel på möjliga aktiviteter. Dokumentet användes även i mejlkontakt med kommunerna.

## 2.2 Fördelning av bidraget

248 av 290 kommuner rekvirerade bidraget till stöd för öppen fritidsverksamhet, vilket även visas i Tabell 2.1 nedan. MUCF mottog totalt 249 rekvisitioner, men en av dessa avvisades direkt då det inte var en kommun som stod bakom ansökan. De 248 kommunerna rekvirerade tillsammans 43,1 miljoner kronor. 244 kommuner, det vill säga en klar majoritet av de 248 kommunerna, valde att rekvirera hela beloppet, medan 4 kommuner endast rekvirerade en del av det belopp de hade rätt till. En av de kommuner som endast rekvirerade en del av bidraget uppgav att anledningen var att de inte hade möjlighet att hinna använda hela bidraget, då de fick information om bidraget väldigt sent och i samband med semestertider.

**Tabell 2.1 Kommuner som rekvirerade bidrag till stöd för öppen fritidsverksamhet 2018**

Antal kommuner som rekvirerade bidraget	Antal kommuner som inte rekvirerade bidraget	Totalt antal kommuner som kunde rekvirera bidraget
248	42	290

I Bilaga 1 finns en komplett lista över alla de 248 kommuner som rekvirerade bidraget till öppen fritidsverksamhet 2018, samt vilket belopp som rekvirerades av respektive kommun. Med tanke på den korta tiden bidraget fanns tillgängligt att rekvirera och kunde användas, betraktar myndigheten 248, eller 86 procent av alla Sveriges kommuner, som ett tillfredsställande resultat.

Tabell 2.2 visar att de 248 kommuner som rekvirerade stödet tilldelades sammanlagt 43,1 miljoner kronor, eller 87 procent av det totala tillgängliga stödet om 49,6 miljoner kronor. Ungefär en fjärdedel av de kommuner som rekvirerade bidraget gjorde det redan under juli och augusti, och ungefär 15 procent rekvirerade bidraget sent, dvs i november månad. Majoriteten av kommunerna, ungefär 60 procent, rekvirerade medlen under september och oktober.

**Tabell 2.2 Rekvirerat belopp i kronor i bidrag till stöd för öppen fritidsverksamhet 2018**

	Summa	Procent
Rekvirerat belopp i kronor	43 103 994	87%
Tillgängliga medel som inte rekvirerades	6 496 006	13%
Totalt belopp som kunde rekvireras	49 600 000	100%

Av de 42 kommuner som inte rekvirerade medlen är de flesta mindre kommuner, som inte alla bedriver öppen fritidsverksamhet i sin kommun. Mest anmärkningsvärt är dock

att Stockholms stad avstod från att rekvirera de 2,2 miljoner kronor de hade rätt till. Efter kontakt med flera personer vid Stockholms stad under ansökningsperioden fick MUCF beskedet att Stockholm stad centralt hade valt att avstå från att rekvirera medlen, trots att intresset fanns i enskilda stadsdelar. Någon närmare förklaring till detta lämnades inte. En annan medelstor kommun som inte rekvirerade bidraget var Uddevalla kommun som meddelade att de inte rekvirerade stödet eftersom de inte hade tillräckligt med personella resurser. De poängterade dock behovet av ett liknande stöd i framtiden.

Av de 248 kommuner som rekvirerade bidraget var det 8 som inte använde bidraget alls, utan betalade tillbaka hela bidraget. Anledningarna till detta beskrivs i kapitel 3.3.3. Eftersom dessa 8 kommuner inte använde bidraget, utan endast rekvirerade och lämnade tillbaka medlen, räknas de oftast inte in i statistiken i denna rapport, då rapporten till största del bygger på utvärderingarna från kommunernas slutrapporter. Om inget annat anges bygger resultaten nedan därför på de 240 kommuner som använde bidraget.

## 2.3 Geografisk spridning

De kommuner som rekvirerade bidraget är spridda över hela Sverige, och det går inte att dra några slutsatser kring om en särskild region var mer benägen att rekvirera bidraget eller inte. Huruvida en kommun valde att rekvirera medlen eller inte tros ha andra orsaker (se exempelvis föregående kapitel 2.2) än geografiska. Figur 2.1 visar hur den geografiska spridningen såg ut. De kommuner som rekvirerade bidraget är markerade i mörkblått och de som inte rekvirerade bidraget är markerade i ljusgrått.

**Figur 2.1 Kommuner som rekvirerade bidraget för öppen fritidsverksamhet 2018**



### 2.3.1 Kommunernas storlek

I slutrapporten fick varje kommun som hade rekvirerat stödet ange hur stor deras kommun var i antal invånare. Tabell 2.3 visar hur de 248 kommunerna svarade. Tabellen visar att majoriteten (81 %) av kommunerna hade 1 000–50 000 invånare. Detta är inte

förvånande då det tydligt speglar Sveriges kommuners fördelning i invånarantal, då 242 av Sveriges 290 kommuner (motsvarande 83,4 %) har en befolkning under 50 000 invånare<sup>9</sup>.

**Tabell 2.3: De rekviderande kommunernas storlek i antal invånare**

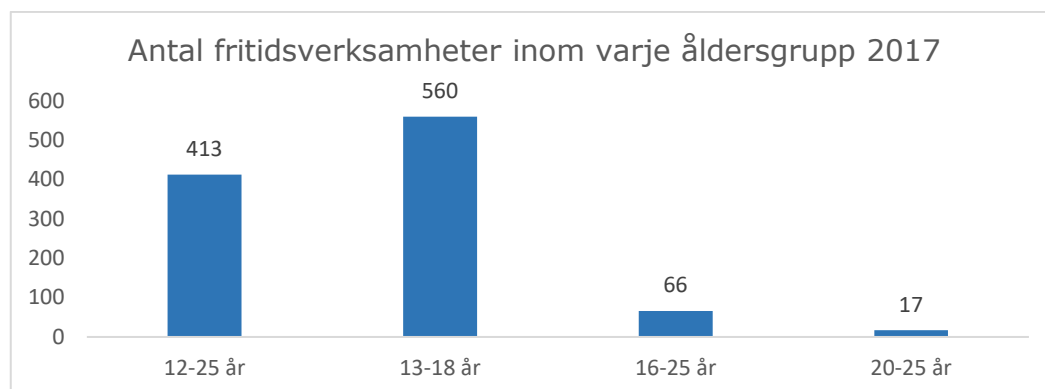
Kommunens storlek i antal invånare	Antal kommuner som rekviderat bidraget
1 000 - 10 000	60
10 000 - 50 000	141
50 000 - 100 000	30
100 000 - 200 000	14
200 000 - uppåt	3
Totalt antal:	248

## 2.4 Målgrupper och typ av fritidsverksamhet

De flesta av de minsta kommunerna (1 000–10 000 invånare) har angett att de under 2017, det vill säga året innan bidraget rekviderades, hade någon typ av verksamhet för åldrarna 13–18 år. Den målgruppen är även den vanligaste åldersgruppen som den öppna fritidsverksamheten riktar sig till i de kommuner som har rekviderat bidraget. Endast två kommuner, Pajala och Smedjebackens kommun, har angett att de inte bedrev någon öppen fritidsverksamhet under 2017, men att båda kommunerna startade upp öppen fritidsverksamhet under 2018.

Totalt rapporterade de kommuner som rekviderade och använde bidraget att det fanns totalt 1 056 öppna fritidsverksamheter inom alla åldersgrupper under 2017, vilket motsvarar i genomsnitt 4,4 verksamheter per kommun. Figur 2.2 illustrerar verksamheternas fördelning mellan olika åldersgrupper.

**Figur 2.2 Antal rapporterade fritidsverksamheter inom varje åldersgrupp under 2017 hos de kommuner som rekviderade bidraget**

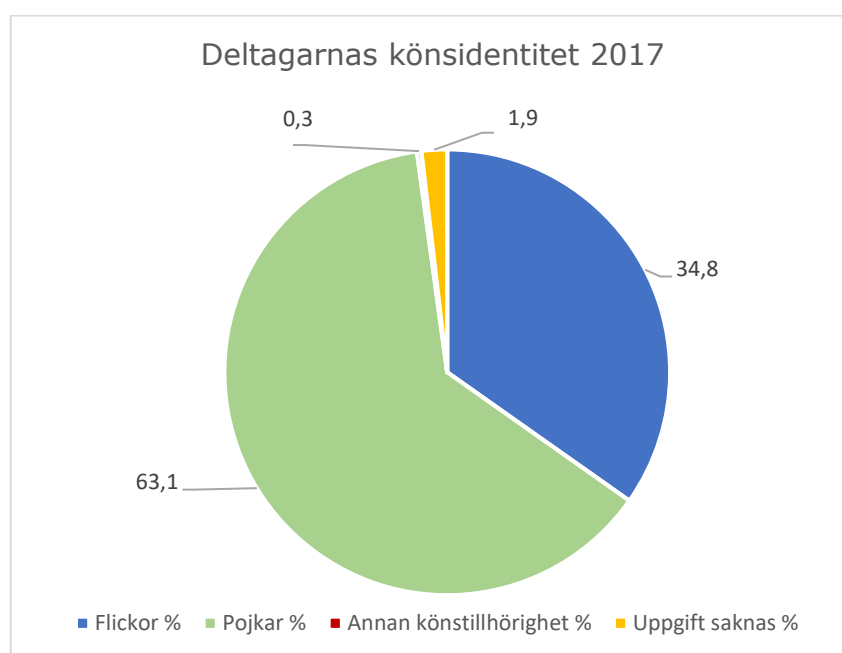


<sup>9</sup> Lista över Sveriges kommuner, Wikipedia  
[https://sv.wikipedia.org/wiki/Lista\\_%C3%B6ver\\_Sveriges\\_kommuner](https://sv.wikipedia.org/wiki/Lista_%C3%B6ver_Sveriges_kommuner).

## 2.5 Deltagarnas könsfördelning

De flesta kommuner som har rekviderat bidraget till öppen fritidsverksamhet har angett att de ungdomar som har deltagit i den öppna fritidsverksamheten hittills har bestått av majoriteten pojkar. I uppdraget till MUCF att fördela bidrag till kommuner inom den öppna fritidsverksamheten framgick det att det behövs insatser för att stärka jämställdheten bland flickor och pojkar, unga kvinnor och unga män. Därför efterfrågade MUCF både en analys av hur könsfördelningen såg ut innan kommunerna tilldelades bidraget, samt frågade om någon förändring hade skett med hjälp av bidraget, samt i så fall vilken typ av förändring. Figur 2.3 visar hur könsfördelningen såg ut i de 240 kommuner som använde bidraget året innan det beviljades.

**Figur 2.3 Procent flickor, pojkar och annan könstillhörighet av deltagarna i de öppna fritidsverksamheterna under 2017**



Figuren visar att kommunerna har uppskattat att knappt två tredjedelar av deltagarna i den öppna fritidsverksamheten under 2017 bestod av pojkar, drygt en tredjedel bestod av flickor och 0,3 % uppgavs ha annan könstillhörighet. För 1,9 % av deltagarna saknades uppgift om kön.

Av de 240 kommuner som svarade på denna fråga har alla utom 4 kunnat göra en uppskattning av könsfördelningen inom den öppna fritidsverksamheten i kommunen. Av de 236 kommuner som gjorde en uppskattning av könsfördelningen bland deltagarna angav endast 5 att de hade fler flickor än pojkar bland deltagarna, medan 14 angav att de hade lika många flickor och pojkar. Resterande 217 kommuner hade således en högre andel pojkar än flickor under verksamhetsåret 2017.

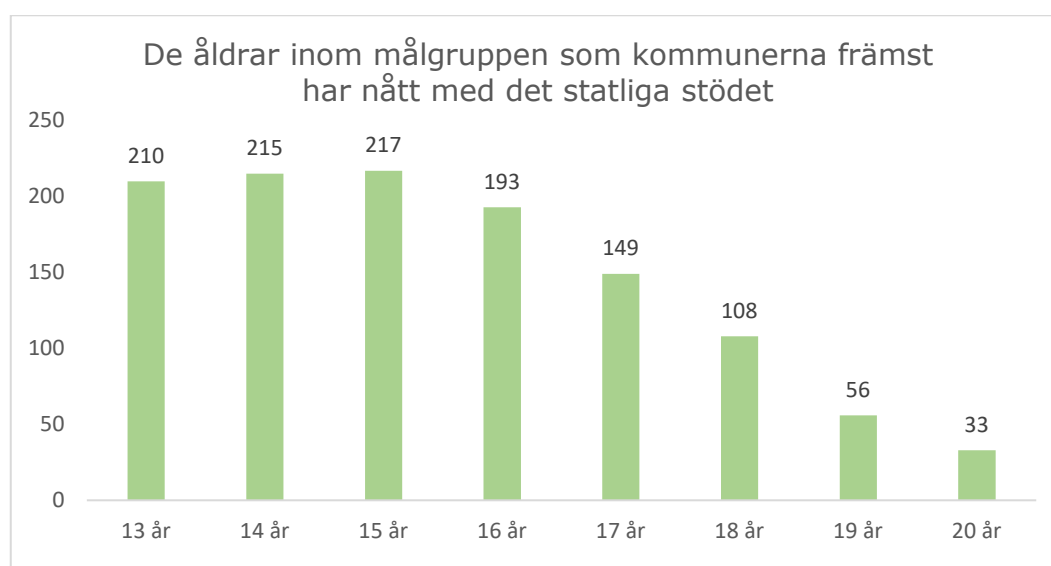
För att se om bidraget till öppen fritidsverksamhet hade bidragit till någon skillnad i denna fördelning ställde MUCF frågan i slutrapporten ”*Har denna fördelning ändrats efter att bidraget infördes?*”. 89 kommuner svarade då ja och lika många svarade att fördelningen såg likadan ut som tidigare. Ytterligare 62 kommuner svarade att de inte vet eller inte har kunnat mäta detta. Av de 89 kommuner som svarade att fördelningen hade

ändrats angav 85 kommuner att fler flickor nu deltar i den öppna fritidsverksamheten, medan 4 angav att fler pojkar nu deltar. Att 85 kommuner, vilket motsvarar drygt en tredjedel av alla kommuner som använt bidraget, angav att fler flickor nu deltar i den öppna fritidsverksamheten får anses som en stor andel, med tanke på den korta tid som kommunerna hade att använda bidraget. MUCF ser positivt på att det statliga stödet rapporteras ha bidragit till att antalet flickor i den öppna fritidsverksamheten i många kommuner har ökat. För mer information om vilka insatser som har gjorts under 2018 för att öka jämställdheten i öppen fritidsverksamhet, se avsnitt 3.2.3.

## 2.6 Målgruppens åldersfördelning

Målgruppen för det statliga stödet inom öppen fritidsverksamhet var som tidigare nämnts unga 13–20 år. Kommunerna uppmanades i slutrapporten att ange mer specifikt vilka åldrar inom målgruppen som de främst har nått med det statliga stödet. Flera svarsalternativ var då möjliga. Figur 2.4 nedan visar kommunernas svar utifrån slutrapporterna.

**Figur 2.4 Målgrupper som har nåtts av det statliga stödet utifrån deltagarnas ålder**



Figuren visar att de flesta av de 240 kommuner som använde bidraget främst har arbetat med ungdomar i de yngre åldrarna 13–16 år. Alla utom två kommuner har angett att de har arbetat med flera olika åldrar. 24 kommuner har angett att de har arbetat med hela åldersspannet 13–20 år.

Av de 33 kommuner som angav att de har arbetat med målgruppen 20 år, har vissa beskrivit att det i denna grupp ingår särskilda målgrupper, som exempelvis nyanlända eller unga med kognitiva funktionsnedsättningar. En kommun har angett att de använde bidraget till öppethållande av fritidsgårdsverksamheten för äldre ungdomar, vilka inte vanligtvis ingick i deras målgrupp. Kommunen har uttryckt att denna inkludering har gett bra gensvar, och att de kommer att fortsätta satsa på en utvidgad målgrupp för sina fritidsgårdar.

## 3 Bidragets användande

### 3.1 Olika typer av öppen fritidsverksamhet

Som tidigare nämnts kan öppen fritidsverksamhet avse fritidsgårdar, ungdomens hus, uppsökande verksamhet eller liknande och den öppna fritidsverksamheten ser olika ut i olika kommuner. För att kunna göra en jämförelse mellan de olika kommunerna efterfrågade MUCF därför i slutrapporten vilken typ av verksamhet som bedrevs inom respektive kommun, både året innan bidraget tilldelades (2017) och det år bidraget rekvirerades och användes (2018) samt inom vilken typ av verksamhet bidraget användes. Varje kommun kunde då kryssa i ett eller flera av de fyra förvalda alternativ som återfinns i Tabell 3.1. I tabellen visas hur många kommuner, samt hur många procent (inom parentes) av de 240 kommunerna som har valt respektive alternativ. Kommunerna kunde dessutom lägga till andra exempel på verksamheter i en kommentarruta.

Av tabellen kan utläsas att den vanligaste typen av öppen fritidsverksamhet som bedrevs både 2017 och 2018 i de 240 kommuner som använde bidraget var *Öppen fritidsverksamhet för alla unga inom ett visst åldersspann (kallas ofta för Fritidsgård)*. Detta är även den verksamhetstyp som flest kommuner har angett att de har använt bidraget inom. 87 % av kommunerna har i slutrapporten angett att bidraget har använts inom öppen fritidsverksamhet för alla unga inom ett visst åldersspann.

**Tabell 3.1 Vilken typ av öppen fritidsverksamhet som bedrevs under 2017 respektive 2018, samt i vilken verksamhet bidraget användes**

	Bedrevs 2017	Bedrevs 2018	Bidraget användes inom verksamheten
Öppen fritidsverksamhet för alla unga inom ett visst åldersspann (kallas ofta för Fritidsgård)	220 (92 %)	231 (96 %)	209 (87%)
Öppen fritidsverksamhet för alla unga över en viss ålder (kallas ofta för Ungdomens hus)	58 (24 %)	71 (30 %)	56 (23%)
Öppen fritidsverksamhet som aktivt söker upp unga (kallas ofta för uppsökande verksamhet)	48 (20 %)	75 (31 %)	69 (29%)
Verksamhet uppdelad efter särskilda målgrupper (t.ex. hbtq-personer, unga med funktionsvariationer)	49 (20 %)	64 (27 %)	45 (19%)

Detta överensstämmer även med resultaten från MUCF:s kartläggning av öppen fritidsverksamhet som visar att det finns betydligt fler fritidsgårdar än ungdomens hus i landets kommuner, cirka 900 fritidsgårdar och cirka 150 ungdomens hus. Många

kommuner verkar ha minst en fritidsgård medan det är mindre vanligt att kommunerna har ungdomens hus<sup>10</sup>.

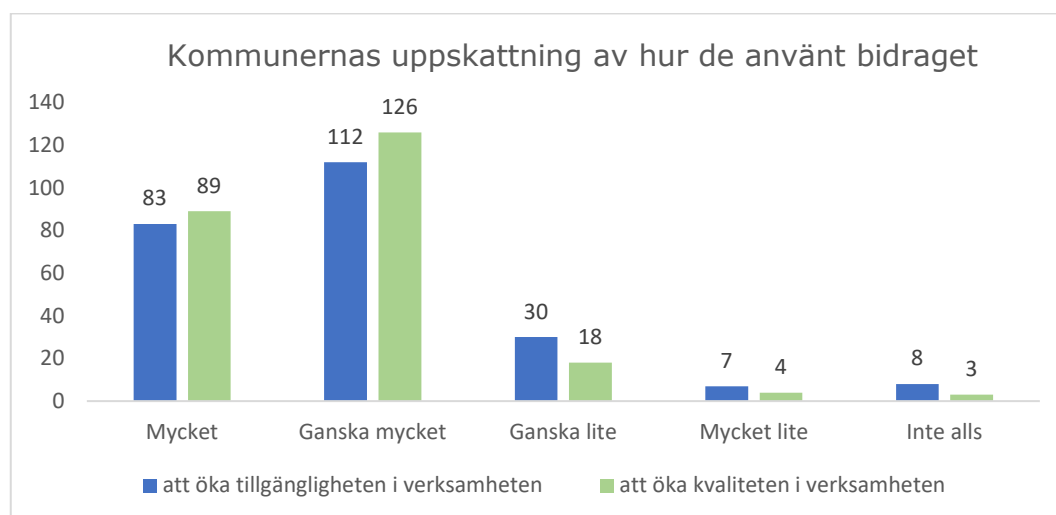
Utöver den kategorisering av verksamheter som MUCF har gjort ovan har flera kommuner lagt till egna förslag på vilken typ av verksamheter som bidraget användes till. Nedan finns några exempel på dessa verksamheter.

- En satsning med musiktema riktat till personer med funktionsvariationer tillsammans med ordinarie verksamhet.
- Mobil ungdomsverksamhet för unga på landsbygd.
- Organiserade prova-på aktiviteter i samarbete med föreningslivet
- Verksamhet i samband med Musikhjälpen
- Popup-fritidsgård i innerstaden
- "Öppen Arena" där man öppnade upp kommunens sporthallar på lördagskvällar

## 3.2 Tillgänglighet och kvalitet

Som tidigare nämnts syftade bidraget inom öppen fritidsverksamhet till de två övergripande målen att öka tillgängligheten och att öka kvaliteten i den öppna fritidsverksamheten. I slutrapporterna fick de kommuner som hade använt bidraget ange i vilken utsträckning de uppskattade att de med stöd av bidraget hade arbetat med respektive mål. Figur 3.1 visar att de flesta kommuner arbetade mycket eller ganska mycket med båda målen, men att en majoritet (215 av 240 kommuner) arbetade mycket eller ganska mycket med att öka kvaliteten, medan något färre (195 av 240 kommuner) arbetade mycket eller ganska mycket med att öka tillgängligheten.

**Figur 3.1 Hur mycket kommunerna med stöd av bidraget arbetade med att öka tillgängligheten och kvaliteten i den öppna fritidsverksamheten**



I samband med uppdragets inrättande diskuterade anställda på MUCF internt vilka åtgärder som skulle kunna genomföras av kommunerna för att nå de två målen att öka

<sup>10</sup> Kartläggning av öppen fritidsverksamhet, MUCF 2016, s. 7.

tillgängligheten och/eller kvaliteten inom den öppna fritidsverksamheten. Diskussionerna landade i sex förslag till åtgärder som skulle kunna leda till ökad tillgänglighet och åtta förslag som skulle kunna leda till ökad kvalitet. Dessa 14 förslag fördes in i slutrapporten tillsammans med alternativet ”*Annat*” där kommunerna själva fick ange vad de hade använt bidraget till. I avsnitt 3.2.1 respektive 3.2.2 nedan redovisas dessa förslag uppdelade på respektive mål, samt hur kommunerna i sina slutrapporter har angett att de har använt sig av dessa åtgärder. Resultatet från alternativet ”*Annat*” med tillhörande kommentarer redovisas i slutet av varje avsnitt.

För att bidra till målen om ökad tillgänglighet och kvalitet i den öppna fritidsverksamheten, har MUCF även identifierat att arbete med inkludering är en nyckel till att uppnå dessa mål. Utifrån arbetet med inkludering har därför kommunerna identifierat några grupper som kan vara särskilt viktiga att arbeta med för att skapa inkluderande, öppna mötesplatser för alla unga. Därför finns inom detta kapitel även särskilda avsnitt om jämställdhet, arbete med hbtq-ungdomar och arbete med unga med funktionsvariationer. Inom varje avsnitt nedan illustreras hur kommunerna har arbetat med dessa grupper, utifrån de beskrivningar kommunerna själva har lämnat i sin slutrapport.

### 3.2.1 Ökad tillgänglighet

I uppdraget från regeringen att fördela medel och följa upp satsningen på stöd till fritidsgårdar och motsvarande öppen fritidsverksamhet fanns några förslag på åtgärder som skulle kunna användas för att öka tillgängligheten. Dessa var *utökade öppettider*, *inkluderande arbetssätt* och *spridning av tillgänglig information till olika grupper av unga*<sup>11</sup>. Inför utlysningen av bidraget använde MUCF dessa förslag, samt kompletterade med några ytterligare åtgärder. Resultatet blev följande förslag på åtgärder kommunerna kunde använda för att öka tillgängligheten i den öppna fritidsverksamheten:

- Ökade öppettider
- Allmän informationsspridning
- Marknadsföring av verksamhet
- Tillgänglighetsanpassad lokal
- Arbete för att nå särskilda målgrupper
- Aktiviteter som riktar sig till särskilda målgrupper

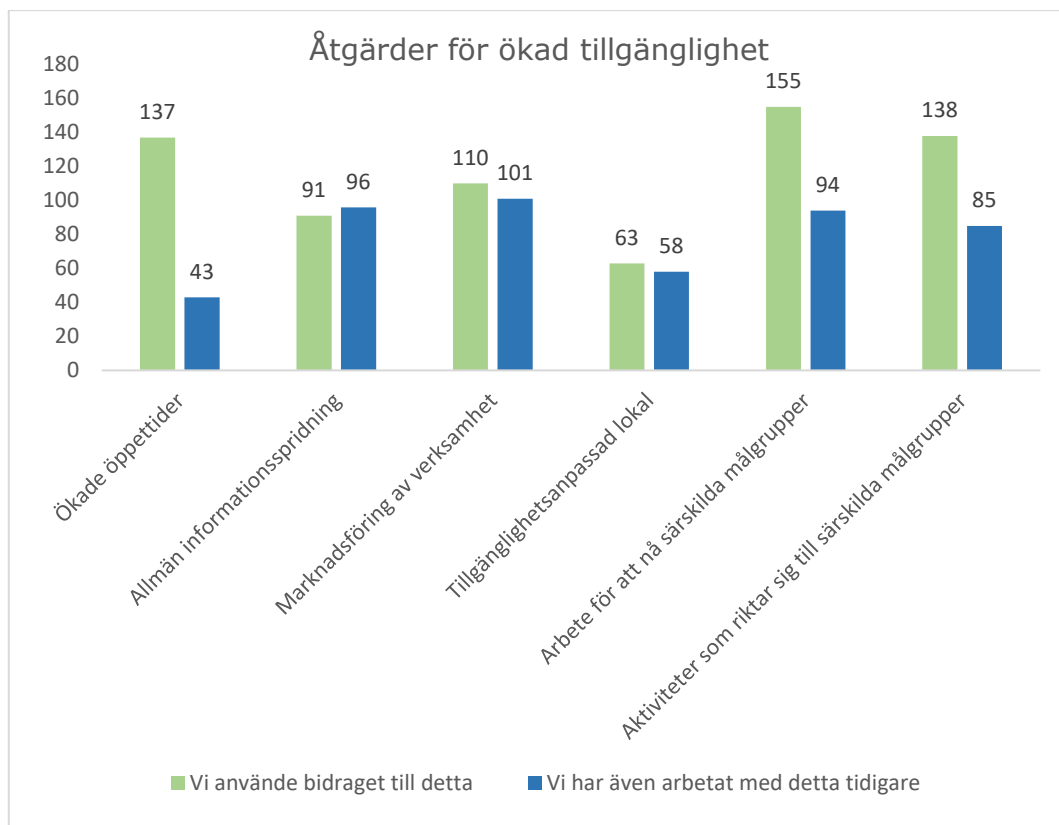
Dessa förslag användes som exempel på möjliga åtgärder och publicerades på MUCF:s webbsida i samband med utlysningen, samt användes i slutrapportsformuläret för att ta reda på hur bidraget hade använts. Utöver dessa exempel fick kommunerna själva lägga till åtgärder de hade använt sig av för att öka tillgängligheten i verksamheten. Figur 3.2 visar resultatet från kommunernas slutrapporter.

### **Figur 3.2 Antal kommuner som arbetade med de föreslagna åtgärderna för att öka tillgängligheten i den öppna fritidsverksamheten**

---

<sup>11</sup> Regeringsbeslut 11:7, U2018/02972/UF (2018-06-28).





Figuren visar att störst antal kommuner (155 av 240) har använt bidraget till *Arbete för att nå särskilda målgrupper*. Andra exempel från kommunernas slutrapporter på åtgärder för att öka tillgängligheten från kategorin ”Annat” är:

- Anställning av kvinnliga ledare med särskild kompetens för tjejverksamhet
- Skapande av ett integrationsprojekt för tjejer
- Verksamhet för åldern 16+ i nya lokaler
- Utökad öppen verksamhet på kvällstid för ungdomar inom ramen för LSS
- Startat upp ett ungdomsfullmäktige, samt en ungdomsdialog
- Inköp av gemensamma kläder för personalen för att öka synligheten på stan

Ett mer utförligt resonemang av hur bidraget har använts för att uppnå målet om ökad tillgänglighet återfinns under Kapitel 4 Resultat.

### 3.2.2 Ökad kvalitet

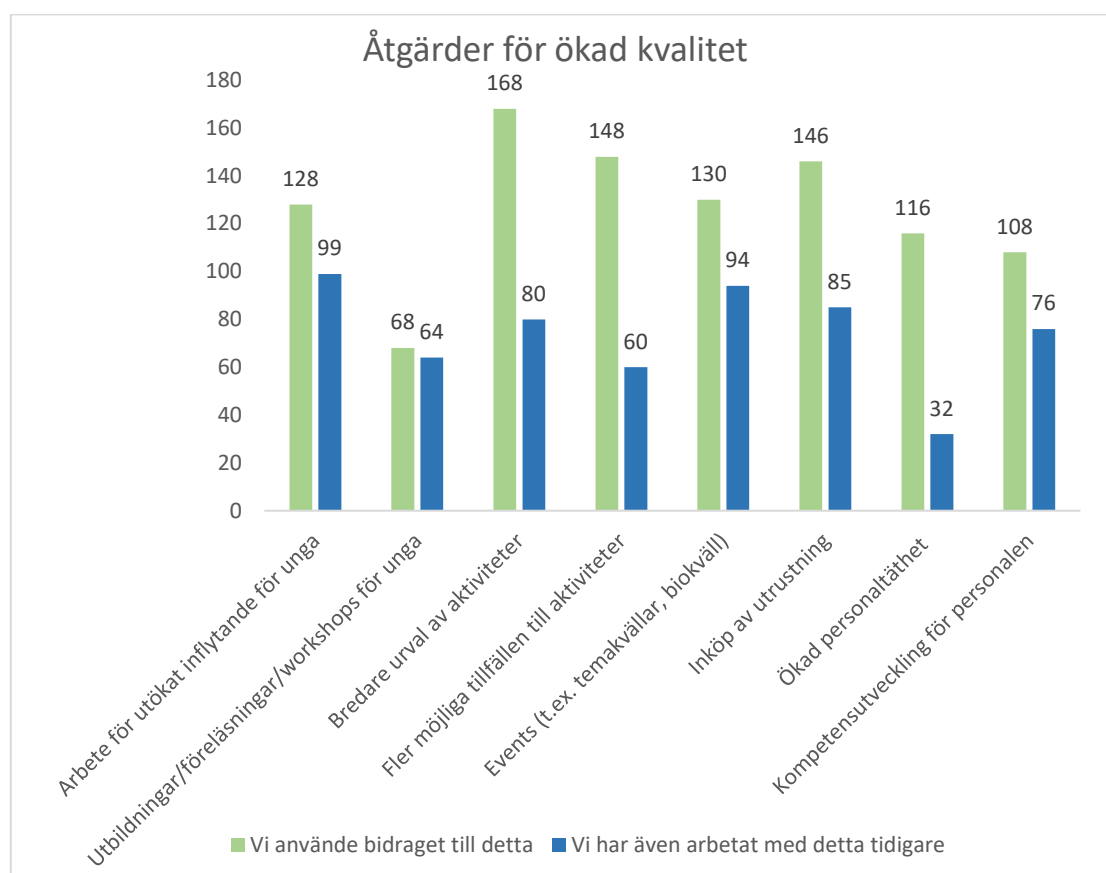
I uppdraget från regeringen att fördela bidraget föreslogs att kommunerna kunde använda bidraget till att exempelvis stimulera informellt lärande samt personlig och social utveckling för verksamhetens deltagare, för att bidra till att öka kvaliteten i den öppna verksamheten. Inför utlysningen av bidraget kompletterade och vidareutvecklade MUCF dessa exempel med följande alternativ.

- Arbete för utökad inflytande för unga i verksamheten
- Utbildningar/föreläsningar/workshops för unga
- Bredare urval av aktiviteter
- Fler möjliga tillfällen till aktiviteter
- Events (t.ex. temakvällar, biokväll)

- Inköp av utrustning
- Ökad personaltäthet
- Kompetensutveckling för personalen

Precis som för de förslag på åtgärder som gavs för hur verksamheterna kunde öka tillgängligheten, användes även dessa exempel på MUCF:s webbsida och i slutrapporten för att ta reda på hur bidraget hade använts. Utöver dessa exempel fick kommunerna själva lägga till åtgärder som de hade använt sig av för att öka kvaliteten i verksamheten. Figur 3.3 nedan visar resultatet från kommunernas slutrapporter.

**Figur 3.3 Antal kommuner som arbetade med de föreslagna åtgärderna för att öka kvaliteten i den öppna fritidsverksamheten**



Figuren visar att störst antal kommuner (168 av 240) har använt bidraget till att skapa ett *Bredare urval av aktiviteter*. Andra exempel från kommunernas slutrapporter på åtgärder för att öka kvaliteten från kategorin ”*Annat*” är:

- Kvalitetsarbetet inom den öppna fritidsverksamheten bidrar till ökad kvalitet i kommunen, som exempelvis stimulerar och stärker det informella lärande genom att mäta och följa upp ett antal kvalitativa indikatorer
- Undersökning tillsammans med ungdomarna i verksamheten angående vad de skulle önska göra och på vilket sätt de skulle önska att verksamheten utvecklades
- Arbete med frågor kring kvalitetsutveckling och utbildning av personal som arbetar i verksamheten

- Uppsökande verksamhet

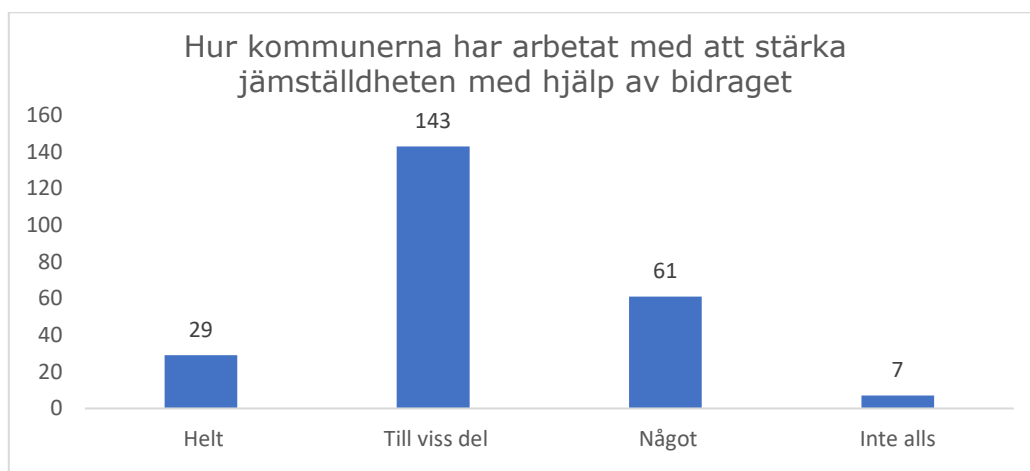
Ett mer utförligt resonemang av hur bidraget har använts för att uppnå målet om ökad kvalitet återfinns under Kapitel 4 Resultat.

### 3.2.3 Jämställdhetsarbete

För att fler unga ska känna sig välkomna och både kunna och vilja delta i öppen fritidsverksamhet är det viktigt att arbeta vidare med bemötande och inkludering. Ett sätt att göra det är att arbeta med jämställdhetsintegrering för att fler ska känna att verksamheten riktar sig till dem<sup>12</sup>.

Utöver insatser för att bidra till att öka den öppna fritidsverksamhetens tillgänglighet och kvalitet, stod det i uppdraget från regeringen att det är viktigt att öppen fritidsverksamhet bidrar till att stärka jämställdheten bland flickor och pojkar, unga kvinnor och unga män<sup>13</sup>. I beslutsbrevet från MUCF till alla kommuner som tilldelades bidraget stod det därför att ”Fritidsverksamheten ska bidra till att stärka jämställdheten bland flickor och pojkar, unga kvinnor och unga män”. I slutrapporterna från kommunerna efterfrågades därefter i vilken utsträckning det statliga stödet hade bidragit till ett stärkt jämställdhetsarbete. Resultatet syns i figuren nedan.

**Figur 3.4 Antal kommuner som med hjälp av bidraget arbetat med att stärka jämställdheten i den öppna fritidsverksamheten**



Figuren visar att de flesta kommuner (143 av 240, vilket motsvarar 60 %) anser att de till viss del har använt bidraget för att arbeta med att stärka jämställdheten i den öppna fritidsverksamheten. En mindre andel (29 av 240, vilket motsvarar 12 %) anser att bidraget helt har medverkat till att de har kunnat arbeta särskilt med att stärka jämställdheten.

Flera kommuner skriver att de för att öka jämställdheten i den öppna fritidsverksamheten har genomfört aktiviteter som riktar sig helt till, eller intresserar mer, flickor än pojkar. Andra har genomfört en jämlikhetsanalys eller anställt kvinnliga välutbildade ledare, samt satsat på utbildning för all personal i likabehandlingsarbete. Det är även vanligt att kommunerna har startat så kallade tjejgrupper, eller infört särskilda

<sup>12</sup> Kartläggning av öppen fritidsverksamhet, MUCF 2016, s. 9.

<sup>13</sup> Regeringsbeslut 11:7, U2018/02972/UF (2018-06-28).

tider för flickor. Ett exempel är en kommun som beskriver att de på en av sina fritidsgårdar har avsatt en timme för enbart tjejer, då flera av tjejerna önskat att få skejta själva utan att killarna ser på. Det resulterade efter några månader till att tjejerna blev tryggare i sin åkning, så att killarna och tjejerna nu åker mer tillsammans. Några av de andra kommunerna har kommenterat sitt arbete för ökad jämställdhet så här:

*”Det statliga stödet har bidragit med en extra skjuts i arbetet med jämlikhet, då framförallt i arbetet med grupper unga kvinnor som annars inte besöker/eller får besöka vår öppna ungdomsverksamhet. Tack vare bidraget kunde vi anställa en personal som kunde testa nya arbetsmetoder i vår verksamhet för att nå denna målgrupp. Med ett mycket lyckat resultat”<sup>14</sup>*

*”Många av aktiviteterna som skapats i huset under året har fokus på jämställdhet. Ett av projekten har exempelvis handlat om att stärka flickors handlings- och rörelsefrihet.<sup>15</sup>*

*”Flickorna har fått komma till tals på ett nytt sätt. En ansvarig personal har arbetat med flickor och deras önskemål, vilket resulterat i en större mängd flickor som har engagerat sig i sin fritid. [...] Förslag från tjejerna har varit biovisningar under ht-18, vilket har lockat 75% tjejer.”<sup>16</sup>*

### **3.2.4 Arbete med unga hbtq-personer**

I studien *Unga hbtq-personer om sin fritid* framträder tydligt ett antal behov och erfarenheter som unga hbtq-ungdomar beskriver. Bland annat betydelsen av vuxnas närvaro och bekräftelse<sup>17</sup>. I studien lyfts även behovet av riktade mötesplatser för unga hbtq-personer fram. På de riktade mötesplatserna kan ungdomarna stärkas av varandra, få ta del av hbtq-kultur och slippa ses som normbrytare<sup>18</sup>. Bristande kompetens bland personal och en känsla av otrygghet kan hindra unga hbtq-personer från att utöva fritidsaktiviteter. Faktorer som lyfts för att förbättra gruppens möjligheter till fritid är därför personal med hbtq-kompetens och inkluderande verksamheter<sup>19</sup>.

Flera kommuner har i sin slutrapport angett att de aktivt har arbetat med att inkludera hbtq-ungdomar i den öppna fritidsverksamheten, för att öka tillgängligheten och få fler att känna sig välkomna. Flera kommuner har exempelvis ökat tillgängligheten genom att lära sig mer om hur de ska inkludera barn och ungdomar i hbtq-frågor, kompetensutvecklat personal eller hbtq-certifierat sina verksamheter. Nedan finns några exempel från slutrapporterna som illustrerar detta.

*”Personalen har utbildats i Normsmart HBTQ-utbildning för att kunna fånga upp och bemöta ungdomar bättre. Vi har även kunnat se över verksamheten och erbjudit ett bredare utbud av aktiviteter som inkluderar flera utifrån intressen och behov.”<sup>20</sup>*

<sup>14</sup> Kommun med 10–50 000 invånare och 5 fritidsverksamheter.

<sup>15</sup> Kommun med 50 000 - 100 000 invånare och 7 fritidsverksamheter.

<sup>16</sup> Kommun med 50 000 - 100 000 invånare och 8 fritidsverksamheter.

<sup>17</sup> Unga hbtq-personer om sin fritid, Ungdomsstyrelsen 2012, s.43, 48.

<sup>18</sup> Unga hbtq-personer om sin fritid, Ungdomsstyrelsen 2012, s.50.

<sup>19</sup> Fokus 14 – Ungas fritid och organisering, MUCF 2014 s. 211.

<sup>20</sup> Kommun med 10–50 000 invånare och 2 fritidsverksamheter

*”Vi har använt bidraget till att hbtq-certifiera 3 verksamhetsställen. Detta resulterar i att jämställdhet och hbtq kommer finnas införlivade i våra mål.”<sup>21</sup>*

*”Med hjälp av bidraget har vi kunnat möta behovet och efterfrågan av kompetensutvecklande insatser inom bland annat HBTQ-frågor och våldsförebyggande arbete.”<sup>22</sup>*

### **3.2.5 Arbete med unga med funktionsvariation**

Unga med funktionsvariation består av en heterogen grupp individer. Unga med fysiska, neuropsykiatriska eller intellektuella funktionsvariationer möter olika problem och typen av funktionsvariation påverkar vilka främjande och hindrande faktorer som den unge möter kopplat till öppen fritidsverksamhet<sup>23</sup>.

Flera kommuner har i slutrapporten angett att de har arbetat aktivt med att inkludera ungdomar med funktionsvariationer i den öppna fritidsverksamheten. Med hjälp av bidraget beskriver flera att de har kunnat genomföra satsningar för att förstärka arbetet med att inkludera underrepresenterade grupper. Exempelvis har en kommun genomfört en satsning med musiktema riktat till personer med funktionsvariationer, och en annan kommun har infört särskilda satsningar för att inkludera unga med kognitiva funktionsnedsättningar på sin fritidsgård. Nedan finns några ytterligare exempel som illustrerar kommunernas arbete med inkludering av unga med funktionsvariationer.

*”Fördjupat arbete för att inkludera unga med funktionsvariation i ordinarie fritidsverksamhet. 53 inkluderande aktiviteter har genomförts runt om i staden under hösten”.*<sup>24</sup>

*”Vi har fått en större kunskap kring arbete med personer med funktionsvariationer och börjat arbeta med integrerad verksamhet för denna målgrupp i den ordinarie fritidsgårdsverksamheten.”<sup>25</sup>*

*”Särskild satsning på personer med funktionsvariationer möjliggjordes tack vare bidraget.”<sup>26</sup>*

## **3.3 Kommunernas ekonomiska redovisning**

I den slutrapport varje kommun lämnade in för att redovisa användningen av bidraget ingick en ekonomisk redovisning. Denna visade om kommunen hade använt hela eller delar av bidraget och hur bidraget hade använts fördelat på olika budgetposter. Den ekonomiska redovisningen visade också vad varje kommun själv hade anslagit för fritidsgårdar och annan öppen verksamhet året innan medel rekvirerades (2017) och under det år medel rekvirerades (2018).

---

<sup>21</sup> Kommun med 50 000 - 100 000 invånare och 7 fritidsverksamheter.

<sup>22</sup> Kommun med 50 000 - 100 000 invånare och 11 fritidsverksamheter.

<sup>23</sup> Kartläggning av öppen fritidsverksamhet, MUCF 2016, s. 13.

<sup>24</sup> Kommun med över 200 000 invånare och 34 fritidsverksamheter.

<sup>25</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 3 fritidsverksamheter.

<sup>26</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 3 fritidsverksamheter.

### 3.3.1 Användning och återbetalning av bidraget

Av de 248 kommuner som rekviderade bidraget använde 149 kommuner (vilket motsvarar 60 %) hela bidraget. Dessa kommuner betalade därmed inte tillbaka några medel.

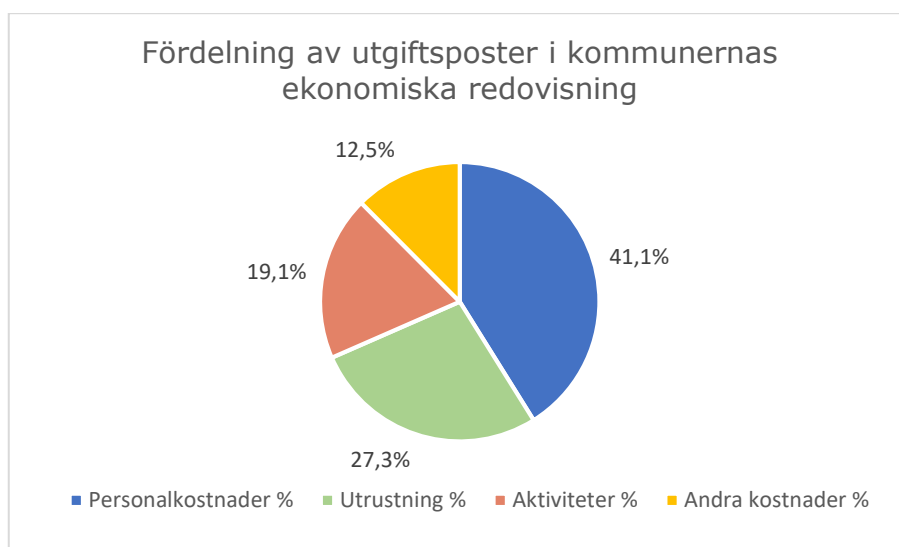
Ytterligare 88 (motsvarande 35 %) av de kommuner som rekviderade bidraget betalade tillbaka hela eller delar av bidraget, medan resterande 11 kommuner (motsvarande 4 %) i enlighet med MUCF:s riktlinjer fick behålla de medel de inte använt, eftersom det återstående beloppet var mindre än 2 000 kronor.

Totalt användes 37,5 miljoner kronor av de 43,1 miljoner kronor som rekviderades, medan 5,6 miljoner kronor återbetalades.

### 3.3.2 Bidragets användning inom olika budgetposter

Kommunerna uppmanades i sin slutrapport att göra en uppskattning av hur bidraget användes, fördelat på de fyra budgetposterna *Personalkostnader*, *Utrustning*, *Aktiviteter* och *Andra kostnader*. Sammanställningen visar att den största utgiftsposten i kommunernas sammantagna ekonomiska redovisning var *Personalkostnader*. Drygt 41 % (motsvarande ca 15,4 miljoner kronor) av det genomsnittliga bidraget användes inom denna post. Därefter följer budgetposten *Utrustning*, som drygt 27 % (motsvarande 10,2 miljoner kronor) och *Aktiviteter* som drygt 19 % (motsvarande 7,1 miljoner kronor) av bidraget användes till. Den minsta budgetposten är *Andra kostnader*, som 12,5 % (motsvarande 4,7 miljoner kronor) av bidraget användes till. Detta illustreras i figur 3.5 nedan. Exempel på andra kostnader är konsultkostnader för framtagning, genomförande och bearbetning av enkät samt informationsmaterial för marknadsföring av aktiviteter.

**Figur 3.5 Genomsnittlig procentuell fördelning mellan utgiftsposter av bidragets användning**



### 3.3.3 Bidragets påverkan på den kommunala budgeten

I regeringens uppdrag för att fördela bidraget framgick att kommunerna skulle ange hur mycket medel de själva anslagit för fritidsgårdar och annan öppen verksamhet året innan medel rekviderats och under det år medel rekviderats<sup>27</sup>. Tabell 3.2 nedan visar den totala

<sup>27</sup> Regeringsbeslut 11:7, U2018/02972/UF (2018-06-28).

budgeten för de 240 kommuner som rekviderade och använde bidraget för 2017 respektive 2018. Tabellen visar även genomsnittlig budget per kommun.

Vid utläsandet av tabellen är det bra att ha i åtanke att det finns en relativt hög risk för felmarginal, då en del kommuner kan ha missuppfattat frågan. Vi har anledning att tro att några kommuner har redovisat 2019 års budget istället för 2018, då frågan var otydligt formulerad av MUCF. Dock ger tabellen en fingervisning om att den totala budgeten har ökat något från 2017 till 2018.

**Tabell 3.2 Kommunernas totala budget och genomsnittliga budget för öppen fritidsverksamhet 2017 respektive 2018**

	Kommunens totala budget för öppen fritidsverksamhet <b>föregående år</b> exklusive bidrag från MUCF	Kommunens totala budget för öppen fritidsverksamhet <b>innevarande år</b> exklusive bidrag från MUCF
Totalt för 240 kommuner	1 440 031 396	1 500 403 352
Genomsnitt för 240 kommuner	6 000 131	6 251 681

Det är inte möjligt att utifrån ovanstående tabell dra några slutsatser kring om bidraget har haft någon inverkan på kommunernas totala budget. Några kommuner har rapporterat att de har startat upp verksamhet med hjälp av bidraget, och planerar att fortsätta denna verksamhet med hjälp av kommunens budget. Andra kommuner har inte rapporterat att det finns ett samband mellan kommunens budget för den öppna fritidsverksamheten mellan 2017 och 2018, utan menar snarare att en eventuell ökning har haft med ökade driftkostnader eller löner att göra. I andra fall har kommunernas budget istället minskat. Därför är det inte möjligt att konstatera att ökningen av kommunernas budget kan härledas till bidraget.

Utmaningarna för kommunerna när det gäller budget består delvis av organisatoriska utmaningar, då de olika fritidsområdena ofta ligger under flera nämnder och förvaltningar. Utöver det handlar det också om att fritiden, till skillnad från många andra kommunala ansvarsområden, inte är lagstyrd. Detta gör att det finns risk att resurserna till fritiden prioriteras i lägre grad om exempelvis kommunens ekonomi försämras<sup>28</sup>.

Nedan finns några exempel på kommunernas kommentarer angående skillnaden mellan de två åren i budget till den öppna fritidsverksamheten.

*”Det är svårt att jämföra budgeten mellan två år då det ex. rör sig om att få antal tjänster och enskilda medarbetares löner i kombination med personalomsättning påverkar årets budget.”<sup>29</sup>*

*”Inför budgetåret 2018 så valde kommunen att ge fritidsgården något mindre budget. Bidraget som kom under hösten användes fullt ut och var mycket välkommet.”<sup>30</sup>*

<sup>28</sup> Fokus 14 – Ungas fritid och organisering, MUCF 2014 s. 231.

<sup>29</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 3 fritidsverksamheter.

<sup>30</sup> Kommun med 1 000 - 10 000 invånare och 1 fritidsverksamhet.

*”Stora delar av kommunens egna budget kopplat till öppen fritidsverksamhet är bundet i lokalkostnader och fasta kostnader. Därför bidrog detta stöd till en utveckling av verksamheterna.”<sup>31</sup>*

### **3.3.4 Kommuner som inte använde bidraget**

Som tidigare nämnts var det 8 av de 248 kommunerna som rekviderade bidraget som inte använde det. Alla dessa 8 kommuner återbetalade därför hela summan. Dessa kommuner har räknats bort i det mesta av statistiken i denna rapport, eftersom de inte har haft några aktiviteter eller åtgärder som bekostats av bidraget. Intressant att notera är att alla dessa kommuner är relativt små kommuner. Tre av dem har 1000 – 10 000 invånare, och fem har 10 000 – 50 000 invånare. Endast en av de åtta kommunerna rekviderade mer än 100 000 kronor i bidrag, att jämföra med det genomsnittliga rekviderade bidraget om 173 806 kronor.

Trots att de åtta kommunerna inte använde bidraget behövde de lämna in en slutrapport, och därmed även förklara varför de inte använt bidraget. MUCF vill här förtydliga att myndigheten informerade samtliga kommuner om att rekvisitionerna handlades löpande under perioden 2019-07-07 till 2019-11-30, att bidraget betalades ut inom några veckor från inkommen rekvisition och att kommunerna kunde börja använda bidraget redan innan de hade tillhandahållit medlen, för att hinna använda dem innan årsskiftet<sup>32</sup>.

Tre av de åtta kommunerna har förklarat att de inte kunde nyttja bidraget på grund av personalbrist, tjänstledigheter, uppsägningar, eller vakanta tjänster. Ytterligare tre kommuner har angett att de inte hann använda pengarna då de rekviderades för sent. Nedan följer de återstående två kommunernas kommentarer om varför de inte nyttjade bidraget.

*”Bidraget skulle användas för ett musikcafé på söndagar för den äldre målgruppen. Allt var färdigplanerat, men tyvärr drabbades projektledaren av privata förhinder. Det fanns ingen möjlighet för oss att lösa detta då det var så kort med tid, så aktiviteten fick ställas in.”<sup>33</sup>*

*”Orsaken till att vi inte använt bidraget: Vår fritidsgård blev kraftigt vattenskadad under sportlovet 2018. Sanering och renovering var beräknat att ta lång tid, så när vi sen blev varse om möjligheten att söka bidrag var avsikten att hitta nya tillfälliga lokaler under vintern. Tyvärr hittade vi inga lämpliga lokaler och kunde därför inte nyttja sökta pengar eftersom de skulle användas under 2018.”<sup>34</sup>*

---

<sup>31</sup> Kommun med 100 000 - 200 000 invånare och 12 fritidsverksamheter.

<sup>32</sup> Detta stod i dokumentet ”Vanliga frågor och svar inom bidraget till öppen fritidsverksamhet” som fanns tillgängligt på MUCF:s webbsida och mejlades ut till kommunerna.

<sup>33</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare.

<sup>34</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare.



## 4 Bidragets resultat och effekter

Rapportens resultatdel är uppdelad efter de två mål som genomsyrat såväl bidraget som denna rapport, nämligen ökad tillgänglighet och ökad kvalitet i den öppna fritidsverksamheten. Inom respektive avsnitt har vi valt att särskilt lyfta fram de åtgärder som kommunerna, enligt deras slutrapporter, i högst utsträckning har använt bidraget till för att uppnå dessa två övergripande mål. Det finns med andra ord anledning att tro att det är dessa åtgärder som har uppnått störst effekt. I slutet av kapitlet lyfts även resultatet med jämställhetsarbetet samt särskilda framgångsfaktorer och utmaningar upp.

### 4.1 Resultat för ökad tillgänglighet

Som framgår av Figur 3.2 i föregående kapitel är det tre åtgärder för ökad tillgänglighet som utmärker sig på så sätt att många kommuner har angett att de har använt sig av dem för att öka tillgängligheten i den öppna fritidsverksamheten. Dessa är *Ökade öppettider*, *Arbete för att nå särskilda målgrupper* och *Aktiviteter som riktar sig till särskilda målgrupper*. Därför görs nedan en beskrivning av hur dessa tre aktiviteter har bidragit till att nå målet för ökad tillgänglighet. Den generella slutsatsen är att det stora antal kommuner som har använt bidraget till att på olika sätt arbeta för att öka tillgängligheten i den öppna fritidsverksamheten i kommunerna har gett resultat.

#### 4.1.1 Ökade öppettider

137 av 240 kommuner har rapporterat att de har använt bidraget till att öka öppettiderna, medan endast 43 har rapporterat att de arbetade med detta tidigare. Att mer än 3 gånger så många kommuner tack vare bidraget har angett att de har använt bidraget till att öka öppettiderna, visar på den största skillnaden mellan innan och efter bidraget av de aktiviteter som syftade till att öka tillgängligheten.

De 137 kommuner som har angett att de har använt bidraget till att öka öppettiderna har tillsammans 630 fritidsverksamheter i alla ålderskategorier. Vi kan inte veta hur många av dessa verksamheter som har fått ökade öppettider tack vare bidraget, men det är ändå en indikation på att bidraget har fått genomslag i många kommuner och därmed till stor del uppfyllt syftet med att öka tillgängligheten för ungdomarna med hjälp av ökade öppettider.

Flera av kommunerna beskriver utökningen av öppettider som ett sätt att öka tryggheten i kommunen, och ge ungdomarna någonting att göra på kvällar, helger och lov. Flera kommuner beskriver också ökningen av öppettiderna som ett sätt att utöka åldrarna för verksamheten och exempelvis ha särskilda öppettider för de äldre ungdomarna i målgruppen. Nedan följer några citat för att illustrera kommunernas beskrivning av hur de har använt bidraget för att öka öppettiderna och vad det har gett för resultat.

*”Vi har utökat öppettider under kvällar och helger vilket bidragit till fler aktiviteter och ökad tillgänglighet.”<sup>35</sup>*

---

<sup>35</sup> Kommun med 50 000 - 100 000 invånare och 8 fritidsverksamheter.

*”Under hösten har vi ökat vuxennärvaron med fritidsledare parallellt med ökade öppettider främst under fredags- och lördagskvällar. Detta har varit mycket positivt och många nya relationer har skapats vilket i sin tur givit nya besökare på våra mötesplatser både under ordinarie öppettider som de utökade.”<sup>36</sup>*

*”Utökade öppettider har bidragit till fler besökare i verksamheterna, som även hittat till verksamheten andra tider.”<sup>37</sup>*

#### **4.1.2 Arbete för att nå särskilda målgrupper**

155 av 240 kommuner har rapporterat att de har använt bidraget till att arbeta för att nå särskilda målgrupper, medan 94 har rapporterat att de arbetade med detta tidigare. Att arbeta för att nå särskilda målgrupper kan betyda olika saker och kommunerna beskriver även metoderna för detta på olika sätt. Som även beskrivs i avsnitt 2.5 har vissa kommuner satsat särskilt på att få in fler flickor i verksamheten, medan andra har arbetat aktivt för att nå fler hbtq-ungdomar eller unga med funktionsvariationer.

De metoder som har använts för att nå särskilda målgrupper är bland annat uppsökande verksamhet, informationsspridning, ändrade öppettider eller ändringar i verksamheten. Här följer några exempel från kommunernas slutrapporter för att illustrera hur de har använt bidraget för att nå särskilda målgrupper och vad det har gett för resultat.

*”Bidraget har möjliggjort informationsspridning och besök för att nå nya ungdomar och bredda verksamheten gällande aktiviteter och målgrupp.”<sup>38</sup>*

*”Vi har kunnat nå målgruppen flickor i direkt anslutning efter skoltid. Fritidsledarnas uppsökande verksamhet har lett till att flickorna har sökt sig till eftermiddagsverksamheten. Gruppverksamhet för tjejer har genomförts 1 gång i veckan.”<sup>39</sup>*

*”Ett resultat är att lokalen nu är helt anpassad för personer med funktionsvariationer och att vår öppna verksamhet nu är för alla.”<sup>40</sup>*

#### **4.1.3 Aktiviteter som riktar sig till särskilda målgrupper**

138 av 240 kommuner har rapporterat att de har använt bidraget till aktiviteter som riktar sig till särskilda målgrupper, vilket kan jämföras med 85 kommuner som arbetade med detta tidigare. Många kommuner har beskrivit att de har ökat antalet aktiviteter som riktar sig särskilt till flickor, vilket även finns beskrivet under avsnitt 4.3 nedan.

En del kommuner har även beskrivit att de med hjälp av bidraget har infört nya kostnadsfria aktiviteter, vilket inneburit att resurssvaga ungdomar har kunnat delta i större utsträckning. En annan kommun beskriver även att integrationen har ökat med hjälp av både nya aktiviteter och aktiviteter på andra tider eller dagar än de aktiviteter som vanligtvis anordnas. Nedan följer några exempel från kommunernas slutrapporter för att

---

<sup>36</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 3 fritidsverksamheter.

<sup>37</sup> Kommun med 100 000 - 200 000 invånare och 12 fritidsverksamheter.

<sup>38</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 3 fritidsverksamheter.

<sup>39</sup> Kommun med 1 000 - 10 000 invånare och 1 fritidsverksamhet.

<sup>40</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 8 fritidsverksamheter.

illustrera hur de har använt bidraget för att öka antalet eller införa nya aktiviteter som riktar sig till särskilda målgrupper och vad det har gett för resultat.

*”Vi har nått andra ungdomsgrupper genom möjligheten till nya aktiviteter och olika intressegrupper i vår verksamhet, vilket har lett till att fler ungdomar har fått en meningsfull fritid.”<sup>41</sup>*

*”Integrationen har ökat. Besöksantalet har ökat med mellan 30–50% vilket var mycket positivt. Metod: Ökad tillgänglighet som riktar sig till dem som inte firar tex jul och nyår. Planerade aktiviteter i form av nattfotboll i idrottshall.”<sup>42</sup>*

*”Dansspeglarna har ökat andelen som identifierar sig som tjejer att ta del av de aktiviteter som ungdomsgården erbjuder (vilket annars mest killar tar del av). Hbtq-kvällarna har även stärkt målgruppen.”<sup>43</sup>*

## 4.2 Resultat för ökad kvalitet

Som framgår av Figur 3.3 i Kapitel 3 är det flera åtgärder för ökad kvalitet som utmärker sig på så sätt att många kommuner har angett att de har använt sig av dem för att med hjälp av bidraget öka tillgängligheten i den öppna fritidsverksamheten. Dessa är *Arbete för utökat inflytande för unga i verksamheten*, *Bredare urval av aktiviteter*, *Fler möjliga tillfällen till aktiviteter*, *Events (t.ex. temakvällar, biokväll)*, *Inköp av utrustning*, *Ökad personaltäthet* och *Kompetensutveckling för personalen*. Dessa åtgärder har klustrats nedan för att ge en helhetsbild av vilka åtgärder som har använts för att bidra till målet om ökad kvalitet i verksamheten.

Den generella slutsatsen är att de åtgärder kommunerna har beskrivit att de genomfört med hjälp av bidraget har lett till ökad kvalitet i den öppna fritidsverksamheten. Nedan finns exempel på detta utifrån kommunernas egna ord, då de beskrivit hur de har arbetat med respektive åtgärd och vad det har gett för resultat.

### 4.2.1 Arbete för utökat inflytande för unga i verksamheten

För att öka kvaliteten i den öppna fritidsverksamheten ger det ofta bättre resultat om ungdomarna själva tillåts tycka till och få vara med i utformningen av nya aktiviteter<sup>44</sup>. Den öppna fritidsverksamheten ska bygga på ungas inflytande och delaktighet i verksamheten och personalen har ett ansvar för att se till att alla barn är delaktiga, oberoende av om de är flickor eller pojkar, kommer från olika sociala och kulturella grupper eller har olika förmåga att uttrycka sina önskemål<sup>45</sup>. Det är många kommuner som har tagit fasta på detta. 128 av 240 av kommunerna har i sin slutrapport angett att de har använt bidraget till att öka de ungas inflytande i den öppna verksamheten. Nedan beskrivs några av kommunernas åtgärder inom detta område.

<sup>41</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 3 fritidsverksamheter.

<sup>42</sup> Kommun med 1 000 - 10 000 invånare och 3 fritidsverksamheter.

<sup>43</sup> Kommun med 50 000 - 100 000 invånare och 9 fritidsverksamheter.

<sup>44</sup> Att inkludera ett ungdomsperspektiv vid utformande av verksamhet för unga är ett mål som MUCF har i uppdrag att förmedla. Läs exempelvis mer på <https://www.mucf.se/ungdomsperspektiv-i-praktiken>.

<sup>45</sup> Allmänna råd med kommentarer för öppen fritidsverksamhet, Skolverket 2000, s.20.

*”Det som fungerat väldigt bra är deltagarnas möjligheter till påverkan och deras initiativ till att t.ex. förbättra fritidsgården och erbjuda fler aktiviteter. Vi har lyssnat på ungdomarnas förslag och även haft med dem i genomförandet av vissa aktiviteter.”<sup>46</sup>*

*”Ungdomar mellan 16 och 20 har kunnat ansvara för delar av verksamheten på Fritidsgården själva, även om personal varit närvarande. Vi har fått ett ökat ansvarstagande bland ungdomarna.”<sup>47</sup>*

*”Det vi kan se har fungerat bra är att arbetet med ungas delaktighet och inflytande i samband med öppnandet av ny fritidsgård har varit framgångsrikt. Vi har såväl genom kommunens ungdomsråd som via webbenkäter i sociala medier och fokusgrupper på skolorna fått mycket värdefull input kring utformning och delaktighetsarbetet har också gett resultat för intresset kring fritidsgården.”<sup>48</sup>*

#### **4.2.2 Bredare urval och fler aktiviteter, evenemang och inköp av utrustning**

Många av kommunerna har rapporterat att de har använt hela eller delar av bidraget till att köpa in ny utrustning eller möbler eller anordna fler eller nya typer av aktiviteter eller evenemang så som temakvällar. De investeringar som gjorts under 2018 i form av utrustning, renovering eller uppfräschning av lokaler etc. kommer att ge effekt även för kommande år, och kan därför betraktas som positiva resultat även på lite längre sikt.

*”Tack vare bidraget har vi kunnat ha öppet en ytterligare kväll i veckan. Vi har kunnat ta med ungdomar på event utanför fritidsgården och vi har gjort egna populära aktiviteter som annars inte varit möjliga.”<sup>49</sup>*

*”Vi har utökat tider och höjt standard på utrustning i gruppverksamhet. Det har genererat fler deltagare i verksamheten. Även att äldre ungdomar har haft egna nybörjargrupper. Verksamheten har varit biljard och dj kurs. På en annan mötesplats har det inköpts nya möbler i det öppna rummet för att uppgradera och gör mötesplatsen mer attraktiv. Det är välkomnande att komma in och stanna kvar i öppen verksamhet.”<sup>50</sup>*

*”Under hösten har två Kulturskolepedagoger schemalagts till fritidsgårdarna en gång i veckan, och en person har arbetat med arrangörskap i samband med event. Att ha öppen kulturell verksamhet genom samverkan med Kulturskolan har bidragit till ökad ömsesidig förståelse, fördjupat samarbete och ett ökat flöde av unga mellan verksamheterna.”<sup>51</sup>*

#### **4.2.3 Ökad personaltäthet och kompetensutveckling för personalen**

Flera kommuner har beskrivit att ökad personaltäthet har medfört mer tid till att arbeta med ungdomarna och till kvalitetshöjande insatser som exempelvis informationsinsatser, marknadsföring eller uppsökande verksamhet. Liksom för inköp av utrustning och

---

<sup>46</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 3 fritidsverksamheter.

<sup>47</sup> Kommun med 1 000 - 10 000 invånare och 1 fritidsverksamhet.

<sup>48</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 8 fritidsverksamheter.

<sup>49</sup> Kommun med 1 000 - 10 000 invånare och 1 fritidsverksamhet.

<sup>50</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 4 fritidsverksamheter.

<sup>51</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 3 fritidsverksamheter.

upprustning av lokaler kan satsningar på personal, både vad gäller personalens kompetens och ökad personaltäthet, ses som långsiktiga satsningar som ger positiva effekter på verksamheten även på längre sikt. Nedanstående citat från kommunernas slutrapporter bekräftar detta.

*”Fritidsledarna har fått större och fördjupad kunskap om fritidsledarens yrkesroll. Mer metoder som de kan tillämpa i den öppna verksamheten. Bland annat om gruppdynamik och hur de kan hantera grupper av både ungdomar och vuxna. Fortbildningen har skapat nätverk med andra fritidsledare och man har hittat många gemensamma punkter och lärt av varandra.”<sup>52</sup>*

*”Bidraget möjliggjorde att vi kunde stänga våra verksamheter under fyra dagar och utbilda oss tillsammans utifrån vår nya inriktning på verksamheten. Vid utbildningstillfällena kunde personalen för varje verksamhet sitta tillsammans och diskutera igenom verksamhetsfrågor utifrån vår ”nya” inriktning på ungas delaktighet, lärande och personliga utveckling. [...] Som exempel kan nämnas att*

*\* könsrepresentationen nu är jämnare*

*\*personalen jobbar tillsammans med ungdomarna - inte åt ungdomarna.*

*\* ungdomarna har börjat producera egna aktiviteter i mycket högre utsträckning*

*\* Vi erbjuder fler aktiviteter”<sup>53</sup>*

### 4.3 Ökad jämställdhet

I avsnitt 3.2.3 beskrivs att 60 % av de kommuner som har använt bidraget anser att de till viss del har använt bidraget för att arbeta med att stärka jämställdheten i den öppna fritidsverksamheten, medan 12 % anser att bidraget helt har inneburit att de har kunnat arbeta särskilt med att stärka jämställdheten. Med tanke på den korta tid som kommunerna kunde använda bidraget (upp till knappt sex månader) måste detta sägas vara ett positivt resultat för att stärka jämställdhetsarbetet i den öppna fritidsverksamheten.

I avsnitt 2.5 beskrivs att 85 av 240 kommuner med hjälp av bidraget har fått fler flickor att delta i den öppna fritidsverksamheten. Att drygt en tredjedel av alla kommuner som använt bidraget har angett att fler flickor än tidigare nu deltar i den öppna fritidsverksamheten är ett tydligt resultat som visar att det statliga stödet har bidragit till en jämnare könsfördelning i den öppna fritidsverksamheten. Med tanke på den korta tid som kommunerna hade att använda bidraget, är det anmärkningsvärt att det redan nu går att se denna effekt. Det finns dock inga exakta siffror på hur stor betydelse för könsfördelningen bidraget har haft, men det har förhoppningsvis bidragit till att medvetandegöra flickors och pojkars olika möjligheter att delta samt påbörjat arbetet för att locka fler flickor till verksamheten.

*”Kursen har gett personalen genusperspektiv där man har kommit fram till att de flesta av våra gårdar stärker könsroller och könsstereotyper och man har redan påbörjat en*

---

<sup>52</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 4 fritidsverksamheter.

<sup>53</sup> Kommun med 50 000 - 100 000 invånare och 10 fritidsverksamheter.

*resa för att arbeta med genusglasögonen på. Tjejverksamhet har startat på måndagar på centralorten, där vi har en hög andelen killar som besöker gården.*<sup>54</sup>

## 4.4 Framgångsfaktorer

I slutrapportsformuläret bad MUCF kommunerna att kortfattat beskriva vad som hade fungerat bra i deras verksamhet med hjälp av bidraget inom öppen fritidsverksamhet. De flesta har svarat mycket positivt och flera av svaren återfinns också som citat i denna rapport. Två övergripande framgångsfaktorer utmärker sig dock i sammanställningen av slutrapporterna och dessa är *Samverkan* och *Utvecklande av metoder och aktiviteter* som har gett positiva effekter på den öppna fritidsverksamheten. Dessa två framgångsfaktorer rymmer många olika typer av åtgärder och verksamheter, och illustreras därför i varsitt avsnitt nedan.

*”Alla delarna har fallit väl ut. Lite extra väl utfall för den mobila verksamheten. Den uppsökande parten har genererat framgångar inte bara i den öppna verksamheten men också i skolorna som besöks på dagtid, det leder till att fler ungdomar får möjligheter att ha och skapa sig en meningsfull fritid inte bara i den öppna verksamheten.*<sup>55</sup>

### 4.4.1 Ökad samverkan

Lokal samverkan kan fungera främjande genom att information om öppen fritidsverksamhet sprids till unga direkt och till andra aktörer som redan har legitimitet bland unga, föräldrar och lokalsamhälle. På så sätt kan förtroendet för fritidsverksamheten stärkas. Informationsspridning via samverkan med skolan och det lokala civilsamhället kan också främja ungas deltagande. Om skolan och föreningslivet har kunskap om den öppna fritidsverksamheten kan de lotsa unga dit<sup>56</sup>.

Några kommuner har beskrivit samverkan med föreningsliv, näringsliv och även inom kommunen som en framgångsfaktor eftersom samverkan har ökat med hjälp av bidraget. Ett exempel på samverkan inom kommuner är en kommun som har beskrivit hur de med finansiellt stöd av bidraget har samverkat mellan kulturförvaltningen och fritidsförvaltningen för att starta upp ett nytt allaktivitetshus. Andra kommuner har beskrivit att de har samverkat med bibliotek, skolor och föräldrar. Nedan följer några citat från kommunernas slutrapporter som beskriver exempel på samverkan och vad det har gett för resultat.

*”Bidraget användes i ett projekt kallat ”Öppen Arena” där man öppnade upp kommunens Arena (sporthallar) på lördagskvällar. Detta gjordes i samverkan mellan fritidsgårdar, nattvandrare, fältverksamhet, föreningsliv samt kultur och fritid.*<sup>57</sup>

*”Ökad samverkan med civilsamhället har gjort att vi har kunnat erbjuda ungdomarna fler aktiviteter.*<sup>58</sup>

---

<sup>54</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 4 fritidsverksamheter.

<sup>55</sup> Kommun med 100 000 - 200 000 invånare och 19 fritidsverksamheter.

<sup>56</sup> Kartläggning av öppen fritidsverksamhet, MUCF 2016, s. 44.

<sup>57</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 3 fritidsverksamheter.

<sup>58</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 1 fritidsverksamhet.

*”Det som var en framgångsfaktor och som fungerade bra var samverkan LSS och alla fritidsgårdar.”<sup>59</sup>*

#### **4.4.2 Utvecklande av metoder och aktiviteter**

Att många av kommunerna har använt bidraget till att utöka sin utrustning och rusta upp lokaler har redan nämnts som lyckade insatser som bidragit till ökad kvalitet i den öppna fritidsverksamheten. En annan framgångsfaktor är att många av kommunerna har utvecklat nya metoder och aktiviteter för deltagarna i verksamheten, som inte hade blivit av utan bidraget. Några populära metoder och aktiviteter har varit att arbeta med musik, hantverk, mobila fritidsverksamheter, tjejgrupper etc. Nedan följer några exempel på utvecklande av metoder och aktiviteter från kommunernas slutrapporter.

*”Vi har använt oss av olika metoder för olika målgrupper, dels marknadsfört oss till de yngre - så de vet vilken verksamhet de kan förväntas få av oss men också skapa med oss, men också bjudit in särskilda grupper på särskilda tider som vi vet inte kommer till oss. Vi har också använt pengarna till att skapa olika forum för unga att delta i, inte bara i våra lokaler utan på andra platser.”<sup>60</sup>*

*”Hantverk, inspiration och temakvällar. Vi har sett en god framgång med att skapa trygghet för tjejer med utländsk bakgrund så de kommer till oss samt även bjudit in deras föräldrar att delta i verksamheten.”<sup>61</sup>*

*”Vi har förutom att vara en trygg plats att vara på och träffa kompisar, startat fler aktiviteter. Vi har gjort en musikstudio, startat en tjejgrupp, startat en vildmarksgrupp, idrottsgrupp och en podcast. En annan sak som vi upplever skapat framgång i vår verksamhet är att vi jobbat mycket med personalgruppen, hur vi bemöter ungdomarna, hur vår verksamhet och rutiner kring den ser ut. Det har medfört att fler ungdomar känner sig ’sedda’, välkomna och trygga på fritidsgården.”<sup>62</sup>*

### **4.5 Utmaningar och hinder**

I slutrapportsformuläret bad MUCF kommunerna att kortfattat beskriva vad som hade fungerat mindre bra i deras verksamhet när de använt sig av bidraget inom öppen fritidsverksamhet. Svaren i slutrapporterna visar att de största utmaningarna var att bidraget kom så pass sent på året och skulle användas samma år, vilket gjorde det stressigt för de flesta kommuner. Att bidraget var en engångssatsning, vilket innebar att medlen framförallt kunde inriktas på kortsiktiga åtgärder, var också ett problem för många kommuner. Nedan följer exempel på detta, samt även kommentarer från slutrapporterna på andra utmaningar projekten har haft i arbetet med bidraget.

#### **4.5.1 Kortsiktighet och för kort tid att använda bidraget**

Som tidigare nämnts fick MUCF uppdraget i juni 2018 och kunde öppna upp möjligheten för kommuner att rekvirera kort därefter, den 7 juli. Då detta i de flesta fall var mitt i

---

<sup>59</sup> Kommun med 100 000 - 200 000 invånare och 30 fritidsverksamheter.

<sup>60</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 5 fritidsverksamheter.

<sup>61</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 4 fritidsverksamheter.

<sup>62</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 7 fritidsverksamheter.

kommunernas semesterperiod, var det många kommuner som inte rekviderade bidraget förrän efter sommaren eller en bit in på hösten. Det innebar att kommunerna hade en kort startsträcka för att hinna planera aktiviteter, personal och andra insatser.

Flertalet kommuner har angett att bidraget var värdefullt, men att det var beklagligt att insatsen kom sent på året och med kort varsel, och att insatsen var kortsiktig och inte tänkt att fortsätta. Detta har gjort det svårt för kommunerna att följa upp insatsen på lång sikt och se vilka effekter den bidragit till. En kommun har exempelvis skrivit att bidraget har lett till fler korta men värdefulla insatser, men att det har varit svårt att starta något som blir hållbart över en längre tid. Den korta tiden för att rekvidera och använda bidraget är också en av de främsta anledningarna till att många kommuner inte använde hela bidraget. Nedan följer några av de många kommentarer som illustrerar detta.

*”Den korta tiden att planera, genomföra och följa upp var en utmaning. Knappa personella resurser gjorde att det ibland var svårt att få ihop verksamheten trots extern finansiering.”<sup>63</sup>*

*”Vi hade kunnat använda bidraget på ett annat sätt om det hade varit mer varaktigt och beslutats om med bättre framförhållning. Nu gällde snabba puckar, och då hade vi t.ex. svårt att utöka öppettiderna i någon större omfattning.”<sup>64</sup>*

*”Vi skulle önska en långsiktighet och framförhållning i stadsbidragen. Det är svårt att exempelvis öka öppettiderna under en termin och sedan göra det långsiktigt och hållbart, budgetmässigt.”<sup>65</sup>*

#### **4.5.2 Andra utmaningar**

Utöver kortsiktighet och kort tid att använda bidraget, upplevde en del kommuner andra utmaningar i arbetet med att använda bidraget i verksamheten på bästa sätt. Exempelvis beskriver några kommuner att de hade svårt att få fler flickor i verksamheterna trots riktade insatser, att det var svårt att nå ungdomarnas föräldrar eller att de hade svårt att få personalförsörjningen att gå ihop med ökade öppettider. En annan utmaning är att vissa, särskilt större kommuner, saknar en central funktion som stöttar den öppna fritidsverksamheten. Nedan följer några ytterligare exempel på utmaningar som kommunerna har lyft fram.

*”Det är svårt att få tag i lämpliga och ändamålsenliga lokaler. En annan utmaning har varit att synen på det öppna ungdomsarbetet som en primärt ordningsskapande verksamhet, och inte öppen och integrerande.”<sup>66</sup>*

*”Hindret är alltid att nå ut, att unga ska känna till oss och känna sig välkomna hos oss. Men pengarna gjorde det lättare att jobba med marknadsföring, sociala medier, fånga*

---

<sup>63</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 5 fritidsverksamheter.

<sup>64</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 2 fritidsverksamheter.

<sup>65</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 8 fritidsverksamheter.

<sup>66</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 2 fritidsverksamheter.



*upp teman och jobba efter dessa. Det är ett långsiktigt arbete att överkomma denna typ av hinder.”<sup>67</sup>*

*”Marknadsföringen kunde vi ha gjort mycket bättre. Vi ser att åldersgruppen 18–20 år har vi inte nått fullt ut.”<sup>68</sup>*

---

<sup>67</sup> Kommun med 10 000 - 50 000 invånare och 5 fritidsverksamheter.

<sup>68</sup> Kommun med 1 000 - 10 000 invånare och 2 fritidsverksamheter.

# 5 Reflektioner och slutsatser

## 5.1 Sammanfattade resultat och slutsatser

Rapporten visar att det är svårt att mäta effekter och resultat av bidraget till öppen fritidsverksamhet, eftersom det var en engångssatsning med kort tidsram, men att det är tydligt att bidraget har haft positiv effekt på verksamheten i de kommuner som rekviderat och använt bidraget. Rapporten visar att bidraget har uppnått syftet med bidraget och har haft positiv effekt för att öka tillgängligheten och kvaliteten i den öppna fritidsverksamheten.

Några av de effekter som bidraget har haft för den öppna fritidsverksamheten i kommunerna kan sammanfattas i nedanstående punkter. Denna rapport visar att verksamheterna med hjälp av bidraget till den öppna fritidsverksamheten har:

- nått nya målgrupper och utvecklat metoder och aktiviteter för att inkludera särskilda grupper som tidigare i stor utsträckning inte deltagit i den öppna fritidsverksamheten
- arbetat för ökad jämställdhet i verksamheterna, vilket har lett till ökad kunskap hos personalen och en jämnare könsfördelning bland deltagarna
- arbetat för att öka ungdomsperspektivet och att införa ett mer inkluderande arbetssätt där ungdomarna är med och utformar verksamheten
- köpt in och förnyat utrustning och lokaler, för att skapa en mer välkomnande plats där alla känner sig välkomna
- arbetat med kompetenshöjning av befintlig personal, samt i vissa fall med en utökning av personaltätheten
- inlett eller fördjupat samverkan med nya aktörer som civilsamhälle, näringsliv och myndigheter, eller utvecklat samverkan inom kommunen
- i viss mån startat nya verksamheter som inte hade startats utan bidraget

Alla dessa effekter kan ses som en investering för framtiden. Dock är det tydligt att det behövs både mer resurser och tid för att kunna mäta mer långsiktiga, mätbara effekter av bidraget till de öppna fritidsverksamheterna.

Även för MUCF har bidraget haft effekt, även om detta inte var det primära målet. MUCF konstaterar att satsningen har gett ringar på vattnet genom att bidra till att myndigheten har fått ökad kunskap om hur många verksamheter och vilken typ av verksamheter som finns i kommunerna, samt fått fler kontaktpersoner och bättre kontakt med personer som arbetar i den öppna fritidsverksamheten i landets kommuner. MUCF har även fått en mer samlad kunskap om de utmaningar som finns i den öppna fritidsverksamheten, liksom goda exempel på aktiviteter och verksamheter i den öppna fritidsverksamheten.

Avslutningsvis har de allra flesta av de 240 kommuner som rekviderat och använt bidraget varit nöjda med den möjlighet att utveckla och stärka den öppna fritidsverksamheten som bidraget har gett. Samtidigt som kommunerna har välkomnat satsningen har många uttryckt en förhoppning om att detta inte enbart var en

engångssatsning, utan att det ska bli en fortsättning på bidraget framöver. Detta kan sammanfattas med två avslutande citat:

*”Vi hoppas verkligen att denna chansen kommer tillbaka då vi har fått en mycket bättre verksamhet tack vare bidraget.”*

*”Har en förhoppning om att det återkommer, då det gett en positiv effekt som vi gärna ser en fortsättning på.”*

## 5.2 Myndigheten bedömer

Utifrån denna rapport och de slutsatser vi ser gör MUCF bedömningen att:

- bidraget har bidragit till att öka tillgängligheten och kvaliteten i den öppna fritidsverksamheten, men att det behövs mer tid och resurser för att kunna se mer långtgående effekter
- bidraget har haft en positiv inverkan på den öppna fritidsverksamheten i de kommuner som använt bidraget, och inte minst på individnivå för de deltagande ungdomarna
- bidraget har synliggjort behov och förutsättningar i öppen fritidsverksamhet, liksom exempel på hur kommuner kan samordna den öppna fritidsverksamheten

## 5.3 Myndigheten föreslår

Med utgångspunkt från ovanstående rapport och slutsatser föreslår MUCF att:

- myndigheten ges i uppdrag fördela ett nytt statsbidrag om 50 miljoner kronor årligen riktat till offentliga aktörer, varav 2 miljoner kronor får användas till administrativa kostnader, under en period på tre år (2020–2022). Bidraget ska användas för att stärka arbetet med den öppna fritidsverksamheten i socioekonomiskt utsatta områden genom att främja och stödja utvecklandet av meningsfulla aktiviteter för unga i dessa områden. Syftet är att bidra till att uppmuntra och främja ungas utveckling till demokratiskt medborgarskap<sup>69</sup>.

---

<sup>69</sup> Detta förslag återfinns även i MUCF:s Budgetunderlag 2020–22, Dnr 1131/18, 2019-02-28

## 6 Referenser

- ❖ Regeringsbeslut 11:7, U2018/02972/UF (2018-06-28)
- ❖ *Med fokus på unga - en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*, Regeringens proposition 2013/14:191
- ❖ *Fokus 14 – Ungas fritid och organisering*, MUCF 2014
- ❖ *Kartläggning av öppen fritidsverksamhet - En nationell bild och faktorer som påverkar deltagande*, MUCF 2016
- ❖ *Vanliga frågor och svar inom bidraget till öppen fritidsverksamhet*. Dokument som skapades under utlysningen och som fanns tillgänglig på MUCF:s webbsida [www.mucf.se](http://www.mucf.se).
- ❖ *Unga hbtq-personer om sin fritid*, Ungdomsstyrelsen 2012
- ❖ *Budgetunderlag 2020–22, MUCF*. Dnr 1131/18, beslutsdatum 2019-02-28
- ❖ *Allmänna råd med kommentarer för öppen fritidsverksamhet*, Skolverket 2000:2

## 7 Bilaga

Lista på kommuner som rekvirerade bidrag till stöd för öppen fritidsverksamhet 2018

<b>Kommun</b>	<b>Rekvirerat belopp</b>
Ale	120 766
Alingsås	105 222
Alvesta	218 584
Aneby	62 879
Arboga	98 790
Arjeplog	38 492
Arvidsjaur	45 995
Arvika	50 000
Bengtsfors	60 000
Bjurholm	32 596
Boden	110 582
Bollnäs	207 328
Borgholm	36 884
Borlänge	608 517
Borås	430 300
Botkyrka	343 202
Boxholm	41 976
Bromölla	69 311
Burlöv	84 855
Båstad	66 095
Dals-Ed	40 636
Degerfors	80 299
Eda	46 531
Ekerö	69 311
Emmaboda	71 455
Enköping	207 060
Eskilstuna	1 097 071
Essunga	36 884
Fagersta	101 738
Falkenberg	174 901
Falköping	243 776
Falun	333 286
Filipstad	156 677
Finspång	137 918
Flen	177 045
Färgelanda	88 607
Gagnef	43 584
Gislaved	220 192
Gnesta	45 460
Gnosjö	85 927

Gotland	213 224
Grums	80 299
Gullspång	45 460
Gällivare	40 368
Gävle	633 708
Göteborg	3 582 723
Götene	70 651
Habo	45 728
Hallsberg	54 035
Hallstahammar	115 406
Halmstad	276 471
Hammarö	49 747
Haninge	240 024
Haparanda	62 879
Heby	69 043
Hedemora	94 771
Helsingborg	914 567
Herrljunga	60 467
Hjo	48 943
Huddinge	241 632
Hudiksvall	242 704
Hultsfred	141 938
Hylte	109 242
Håbo	66 631
Hällefors	91 019
Härnösand	158 285
Hässleholm	230 108
Höganäs	61 807
Högsby	85 659
Hörby	82 979
Höör	71 455
Jokkmokk	39 832
Järfälla	262 535
Jönköping	524 366
Kalmar	269 771
Karlsborg	42 780
Karlshamn	158 285
Karlskoga	253 691
Karlskrona	266 000
Karlstad	377 237
Katrineholm	391 709
Kil	67 435
Kinda	72 795
Kiruna	64 755
Klippan	71 723
Knivsta	46 263

Kramfors	102 542
Kristianstad	492 743
Kristinehamn	151 049
Kumla	107 098
Kungsbacka	141 134
Kävlinge	67 167
Köping	224 748
Landskrona	325 782
Laxå	28 308
Lekeberg	35 812
Leksand	59 931
Lerum	112 190
Lessebo	102 006
Lidköping	110 046
Lilla Edet	77 619
Lindesberg	216 172
Linköping	932 254
Ljungby	105 758
Ljusdal	118 086
Ljusnarsberg	67 435
Lomma	51 623
Ludvika	268 163
Luleå	210 276
Lund	372 949
Lysekil	101 738
Malmö	3 360 823
Malung-Sälen	59 395
Malå	39 028
Mariestad	81 103
Mark	129 878
Markaryd	82 979
Mellerud	90 215
Mjölby	118 086
Mora	60 735
Motala	197 413
Mullsjö	43 852
Munkedal	57 519
Munkfors	62 611
Mölnadal	190 713
Mönsterås	83 783
Mörbylånga	60735
Nacka	192 321
Norberg	53 499
Nordanstig	61 271
Norrköping	1 257 064
Norrtälje	184 817

Norsjö	34 740
Nybro	149 173
Nyköping	305 146
Nässjö	291 747
Ockelbo	61 271
Olofström	52 963
Orsa	55 107
Orust	63 147
Osby	82 711
Oskarshamn	116 210
Ovanåker	78 959
Oxelösund	81 371
Pajala	42 512
Partille	107 366
Perstorp	60 735
Ragunda	58 591
Robertsfors	37 420
Ronneby	219 924
Rättvik	44 924
Sala	103 078
Salem	60 735
Sigtuna	188 301
Simrishamn	71 991
Sjöbo	73 599
Skara	144 618
Skellefteå	293 087
Skurup	55 107
Skövde	110 314
Smedjebacken	66 363
Sollefteå	153 997
Sollentuna	171 685
Solna	79 227
Sorsele	55 375
Sotenäs	44 120
Staffanstorps	69 043
Stenungsund	80 567
Storfors	47 335
Storuman	57 251
Strängnäs	161 769
Strömstad	51 355
Strömsund	101 738
Sundbyberg	141 134
Sundsvall	426 816
Sunne	63 147
Svalöv	79 763
Svedala	67 703



Säffle	122 910
Säter	43 316
Sävsjö	93 431
Söderhamn	239 488
Södertälje	115 400
Sölvesborg	86 999
Tanum	77 887
Tibro	93 431
Tidaholm	71 723
Tingsryd	94 503
Tjörn	52 695
Tomelilla	74 135
Torsby	87 803
Torsås	47 603
Tranemo	75 475
Tranås	147 030
Trelleborg	179 993
Trollhättan	513 914
Trosa	50 015
Tyresö	95 039
Täby	91 019
Töreboda	91 287
Ulricehamn	96 647
Umeå	329 802
Upplands Väsby	111 654
Upplands-Bro	98 790
Uppsala	889 643
Vadstena	43 048
Vaggeryd	70 383
Valdemarsvik	34 204
Vallentuna	60 199
Vansbro	30 452
Vara	75 743
Varberg	119 962
Vaxholm	35 544
Vetlanda	158 285
Vilhelmina	63 415
Vimmerby	85 391
Vindeln	37 688
Vingåker	99 058
Vårgårda	63 683
Vänersborg	239 488
Vännäs	52 427
Värmdö	77 619
Värnamo	155 337
Västervik	193 929

Västerås	834 704
Växjö	526 778
Ydre	44 924
Ystad	75 207
Åmål	121 034
Ånge	49 747
Åre	48 675
Åsele	39 028
Åstorp	116 746
Åtvidaberg	61 003
Älmhult	93 699
Älvdalen	35 812
Älvkarleby	84 051
Älvsbyn	56 179
Ängelholm	100 934
Öckerö	41 172
Ödeshög	61 271
Örebro	751 626
Örkelljunga	54 571
Örnsköldsvik	203 040
Östersund	262 267
Österåker	77 619
Östhammar	49 211
Övertorneå	51 623
<b>Totalt</b>	<b>43 103 994</b>

## Hos oss växer kunskap fram

På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är ungas villkor och civilsamhällets förutsättningar i fokus. Här växer kunskap fram som beslutsfattare använder när de prioriterar insatser för unga och för civilsamhället. Vi sprider kunskapen i mötet med människor, på såväl nationell som europeisk nivå. Vi fördelar också statsbidrag som ger små och stora organisationer möjlighet att finnas, växa och utvecklas. Internationella bidrag ger unga möjlighet att arbeta som volontär, studera eller praktisera i ett annat europeiskt land.

**mucf** | Myndigheten för ungdoms-  
**.se** | och civilsamhällesfrågor

[www.mucf.se](http://www.mucf.se)  
Facebook: @ungciv  
Twitter: @ungciv  
E-post: [info@mucf.se](mailto:info@mucf.se)

**Maj 2019**  
Grafisk form: MUCF  
ISBN: **978-91-89027-02-2**